1

1 Ca njàlbéen ga fekk na Kàddu gi am, te Kàddu gi ma nga woon ak
Yàlla, te Kàddu gi Yàlla la woon. 2 Moo di ki nekkoon ak Yàlla ca
njàlbéen ga. 3 Ci moom lañu sàkke lépp. Amul dara lu ñu sàkk lu jaarul ci
moom. 4 Ci moom la dund nekk, te dund googu mooy leeral nit ñi. 5 Leer
gi feeñ na ci biir lëndëm, te lëndëm gi jàppu ko. 6 Yàlla yónni woon na nit
ku ñu naan Yaxya. 7 Kooku ñëw na, doon ab seede, ngir wax ci mbirum
leer gi. Ñëw na ngir ñépp dégg li mu wax te gëm. 8 Moom ci boppam du
woon leer gi, waaye ñëw na ngir seedeel leer gi. 9 Kàddu googu mooy
leer gu wóor, giy ñëw ci àddina te di leeral nit ku nekk. 10 Ci àddina la
nekkoon, àddina si ñu sàkk jaarale ko ci moom, te àddina xamu ko. 11
Ñëw na ci réewam, te ay ñoñam nanguwuñu ko. 12 Teewul ñi ko nangu te
gëm ci turam, may na leen, ñu am sañ-sañu nekk doomi Yàlla. 13 Ñooñu
judduwuñu ci deret walla ci bëgg-bëggu yaram, walla ci coobarey nit. Ñu
ngi juddu ci Yàlla. 14 Kàddu gi ñëw, doon nit, dëkk ci sunu biir. Gis nañu
ndamam, mu fees ak yiw ak dëgg, ndam li Baay bi jox jenn Doomam ji mu
am kepp. 15 Yaxyaa ngi koy seedeel te yégle na lii; nee na: «Moo taxoon
ma wax ne: “Dina ñëw sama gannaaw waaye moo ma gën a màgg, ndaxte
nekk na laata may juddu.”» 16 Kàddu gi fees na ak yiw, te nun ñépp jot
nanu ci sunu wàll, mu barkeel nu ay yooni-yoon. 17 Ndigali Yàlla yi, ci
gémmiñu Musaa lañu leen jaarale; yiw wi ak dëgg gi, Yeesu Kirist moo
ko indaale. 18 Kenn musul a gis Yàlla, waaye Bàjjo bi, di Yàlla te nekk ak
Baay bi, moo ko xamle. 19 Lii mooy seedes Yaxya. Amoon na bés Yawut
ya yónni ay saraxalekat ca Yaxya, ñu ànd ak ñu soqikoo ci giiru Lewi. Ñu
nga jóge Yerusalem, ñëw ci moom, di ko laaj mooy kan. 20 Yaxya tontu
na leen te nëbbu ci dara, wóoral na leen ne, moom du Almasi bi. 21 Ñu laaj
ko ne: «Kon yaay kan? Ndax yaa di Iliyas?» Mu ne leen: «Déedéet, duma
Iliyas.» Ñu ne ko: «Ndax yaa di Yonent, bi war a ñëw?» Mu tontu ne leen:
«Déedéet.» 22 Noonu ñu laaj ko ne: «Wax nu yaay kan, ngir nu man a
tontu ñi nu yónni. Nga ne yaa di kan?» 23 Yaxya tontu leen li yonent Yàlla
Esayi waxoon ne: «Man maa di baat biy yégle ci màndiŋ mi ne: “Xàll-leen

yoonu Boroom bi!”» 24 Amoon na ñu bokk ca Farisen ya, yu àndoon ca
mbooloo, ma ñu yónni woon ca Yaxya. 25 Ñooñu laaj ko ne: «Gannaaw
doo Almasi bi, doo Iliyas, doo Yonent bi war a ñëw, lu tax ngay sóob nit
ñi ci ndox?» 26 Yaxya ne leen: «Man maa ngi sóobe ci ndox, waaye am na
ci seen biir ku ngeen xamul. 27 Kookooy ñëw sama gannaaw, te man sax
yeyoowumaa tekki ay dàllam.» 28 Lii xewoon na ci dëkku Betani, ca
gannaaw dexu Yurdan, fa Yaxya doon sóobe. 29 Ca ëllëg sa, bi Yaxya
gisee Yeesu, muy ñëw ci moom, mu ne: «Xool-leen! Kii mooy mbotem
Yàlla, mi ñu nar a rey, ngir dindi bàkkaaru àddina. 30 Moo taxoon ma wax
ne: “Am na kuy ñëw sama gannaaw, waaye moo ma gën a màgg, ndaxte
nekk na laata may juddu.” 31 Xawma woon kooku kan la waroon a doon,
waaye xamal ko bànni Israyil moo tax ma ñëw, di sóob nit ñi ci ndox.» 32
Ci kaw loolu Yaxya seede na lii: «Gis naa Xelu Yàlla mi ci melow pitax,
mu jóge ci asamaan, tegu ci moom. 33 Bi loola laata am, xawma woon
mooy kan, waaye Yàlla, mi ma yebal may sóobe ci ndox, nee woon na ma:
“Dinga gis Xel mu Sell mi wàcc, tegu ci kaw nit. Kooku moo di ki leen di
sóob ci Xel mu Sell mi.”» 34 Yaxya teg ca ne: «Gis naa loolu te seede naa
ne, moom moo di Doomu Yàlla ji.» 35 Ca ëllëg sa Yaxya taxawaatoon na
ca bérab booba, ànd ak ñaari taalibeem. 36 Bi mu gisee Yeesu muy romb,
mu daldi ne: «Kii mooy mbotem Yàlla mi!» 37 Ñaari taalibe ya dégg li mu
wax, daldi dem toppi Yeesu. 38 Yeesu geestu, gis ne, ñoo ngi koy topp.
Mu ne leen: «Lu ngeen soxla woon?» Ñu tontu ko: «Foo dëkk, Ràbbi?»
Ràbbi mi ngi tekki «Kilifa gi.» 39 Yeesu ne leen: «Kaayleen gis.» Noonu
ñu dem, seeti fa mu daloon, ngoonalal ko. Ci tàkkusaani kaw la woon. 40
Kenn ci ñoom ñaar, ñi déggoon li Yaxya wax te topp Yeesu, ma nga
tuddoon Andare, mi bokkoon ak Simoŋ Piyeer ndey ak baay. 41 Andare
dafa daldi dem seeti Simoŋ ne ko: «Gis nanu Almasi bi.» Baat boobu mi
ngi tekki «Kirist.» 42 Noonu mu yóbbu ko ci Yeesu. Yeesu xool ko ne ko:
«Yaa di Simoŋ, doomu Yowaana. Dinañu la wooye Sefas.» Sefas mi ngi
tekki «Piyeer,» maanaam «xeer.» 43 Ca ëllëg sa mu fas yéenee dem
diiwaanu Galile te mu gis Filib. Yeesu ne ko: «Toppal ci man.» 44 Filib mu
nga dëkkoon Betsayda, dëkku Andare ak Piyeer. 45 Filib dajeek Nataneel

ne ko: «Gis nanu ki yoonu Musaa wi ak yonent yi doon wax. Mu ngi tudd
Yeesu, doomu Yuusufa, te dëkk Nasaret.» 46 Nataneel tontu ko ne: «Aa!
Ndax dara lu baax man na jóge Nasaret?» Filib ne ko: «Ñëwal gis.» 47
Naka la Yeesu gis Nataneel jëmsi ci moom, mu daldi ne ci mbiram:
«Xool-leen, nitu Israyil dëgg a ngee di ñëw; du dox benn tànku caaxaan.»
48 Nataneel ne ko: «Noo ma xame?» Yeesu tontu ko ne: «Bi la Filib di
laata woo, gis naa la, bi nga nekkee ca ker garabu figg ga.» 49 Nataneel
wax ko ne: «Kilifa gi, yaay Doomu Yàlla ji, yaa di buuru Israyil!» 50
Yeesu tontu ko ne: «Ndax li ma ne, gis naa la ca ker garab ga, moo tax
nga gëm? Dinga gis mbir yu gën a réy yii.» 51 Noonu mu teg ca ne: «Ci
dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, dingeen gis asamaan ubbiku, malaaka
yiy baagante kaw ak suuf, di wàcc ci Doomu nit ki.»

2

1 Ñaari fan gannaaw loolu ag céet am ca dëkku Kana ca diiwaanu Galile.
Yaayu Yeesu teewe woon na ko. 2 Woo woon nañu it Yeesu ca céet ga ak
ay taalibeem. 3 Ca biir xew wa, biiñ ba daldi jeex. Yaayu Yeesu ne ko:
«Amatuñu biiñ.» 4 Yeesu ne: «Soxna si, Loo ma bëggal? Ndaxte sama
waxtu jotagul.» 5 Yaayam daldi ne surga ya: «Defleen lépp lu mu leen
wax.» 6 Foofa amoon na fa juróom benni ndaa yu ñu yett ci doj, yu Yawut
ya daan jëfandikoo ngir seen sangu set. Ndaa lu nekk man na def daanaka
téeméeri liitar. 7 Yeesu ne surga ya: «Duyleen ndaa yi.» Ñu duy leen, ba
ñu fees bay rembat. 8 Noonu Yeesu ne leen: «Tanqleen ci léegi, yót ko
njiitu xew wi.» Ñu daldi ko ciy yót. 9 Ki jiite xew wa ñam ndox, ma
Yeesu soppi biiñ. Xamul woon fu biiñ booba jóge, waaye surga ya
tanqoon ndox ma, ñoom xamoon nañu ko. Naka noonu mu woo boroom
céet ga ne ko: 10 «Ci xew yépp, naan gu neex gi lañuy jëkke. Bu nit ñi
doyalee, ñu sog a génne ga ca des. Waaye yaw dangaa dencoon gi gën a
neex ba nëgëni.» 11 Firnde bii ame ca Kana, ca diiwaanu Galile, moo doon
kéemaan gi Yeesu jëkk a def. Ci noonu la wonee màggaayam te ay
taalibeem gëm nañu ko. 12 Bi loolu weesoo, mu ànd ak yaayam, ay
rakkam ak i taalibeem, dem dëkku Kapernawum. Waaye yàgguñu fa. 13

Màggalu Yawut, gi ñuy wax bésu Jéggi ba, mu ngi doon jubsi. Yeesu dem
Yerusalem, 14 dugg ca kër Yàlla ga. Bi mu fa demee, fekk na ca ëtt ba ay
jaaykati nag ak yu xar ak yu pitax, ak weccikatu xaalis ya toog. 15 Noonu
Yeesu ràbb ab yar, daldi leen koy dàqe, ngir ñu génn ëttu kër Yàlla ga,
ñoom ak xar ya ak nag ya. Mu tasaare xaalisu weccikat ya, daaneel taabal
ya, 16 daldi ne jaaykati pitax ya: «Jëleleen fi lii! Sama kër Baay, buleen ko
def marse!» 17 Taalibeem ya fàttaliku Mbind mii: «Cawarte gi ma am ci
sa kër, mu ngi mel ni taal buy tàkk ci sama biir.» 18 Noonu Yawut ya ne
ko: «Ban firnde nga nuy won ngir dëggal ne, am nga sañ-sañu def lii nga
def?» 19 Yeesu tontu leen: «Daaneel-leen kër Yàlla gii, ma daldi koy
yékkati ci ñetti fan.» 20 Ñu ne ko: «Nga ne kër Yàlla, gii ñu tabax ci
ñeent-fukki at ak juróom benn, man nga koo yékkati ci ñetti fan!» 21
Waaye kër Yàlla, gi Yeesu doon wax, nekkul woon ab tabax, aw yaramam
ci boppam moo ko taxoon di wax. 22 Gannaaw ga nag, bi Yeesu deeyee
ba dekki, la taalibeem ya fàttaliku li mu waxoon, daldi gëm Mbind mi ak
wax, ja leen Yeesu waxoon. 23 Bi Yeesu nekkee Yerusalem ci màggalu
bésu Jéggi ba, ñu bare gis kéemaan, yi mu doon def, daldi gëm ci turam.
24 Waaye Yeesu wóoluwu leen woon, ndaxte xamoon na leen ñoom ñépp,
25 te it soxlawul ñu koy xamal dara ci nit, ndaxte moom ci boppam xam
na xolu nit.

3

1 Amoon na ca Farisen ya nit ku ñu naan Nikodem te mu bokk ca kilifay
Yawut ya. 2 Genn guddi mu ñëw ca Yeesu ne ko: «Kilifa gi, xam nanu ne,
Yàllaa la yónni ngir nga jàngal nu, ndaxte kenn mënul a def firnde yii ngay
wone te Yàlla àndul ak moom.» 3 Yeesu tontu ko ne: «Ci dëgg-dëgg maa
ngi la koy wax, képp ku judduwaatul doo man a seede nguuru Yàlla.» 4
Nikodem ne ko: «Nit ku xas ba màggat, nan lay man a judduwaate? Ndax
day dellu ci biiru yaayam ngir judduwaat?» 5 Yeesu tontu ko ne: «Ci
dëgg-dëgg maa ngi la koy wax, ku judduwul ci ndox ak ci Xelum Yàlla,
doo man a bokk ci nguuru Yàlla. 6 Lu juddoo ci nit, nit la; waaye lu
juddoo ci Xelum Yàlla, xel la. 7 Li ma ne: “Fàww ngeen judduwaat,”

bumu la jaaxal. 8 Ngelaw fu ko neex lay jublu. Yaa ngi koy dégg waaye
xamuloo fu mu jóge, xamuloo fu mu jëm. Noonu la mel it ci képp ku
juddoo ci Xelum Yàlla.» 9 Ci baat yooyu Nikodem ne ko: «Nu loolu man a
ame?» 10 Yeesu tontu ko ne: «Yaw yaay jàngal bànni Israyil te xamuloo
mbir yii? 11 Ci dëgg-dëgg maa ngi la koy wax, noo ngi wax li nu xam, di
nettali li nu gis, waaye nanguwuleen a gëm li nu seede. 12 Gannaaw
gëmuleen li ma leen di wax ci mbiri àddina, naka ngeen man a gëme, bu
ma leen waxee ci mbiri asamaan? 13 Kenn musul a yéeg ci asamaan su dul
ki fa jóge, muy Doomu nit ki. 14 Te itam na Musaa sampe woon ab bant
ca diggu màndiŋ ma, takk ca jaan, ja mu defare woon xànjar, fàww ñu
yékkatee noonu Doomu nit ki, 15 ngir képp ku ko gëm am ci moom dund
gu dul jeex.» 16 Ndaxte Yàlla dafa bëgg àddina, ba joxe jenn Doomam ji
mu am kepp, ngir képp ku ko gëm am dund gu dul jeex te doo sànku
mukk. 17 Yàlla yónniwul Doomam ci àddina ngir mu daan nit ñi, waaye
ngir musal leen. 18 Képp ku ko gëm deesu la daan, waaye ku ko gëmul
daan nañu la ba noppi, ndaxte gëmuloo ci turu Doom ji Yàlla am kepp. 19
Ci nii la àtte bi ame: leer gi ñëw na ci àddina, waaye nit lëndëm gi lañu
taamu ndax seeni jëf yu bon. 20 Képp kuy def lu bon day bañ leer gi te du
ci ñëw, ndax ragal ay jëfam di feeñ bëccëgu ndarakàmm. 21 Waaye ku
def lu jub day ñëw ci leer gi, ngir ñu xam ne, def na ay jëfam ci kanam
Yàlla. 22 Gannaaw loolu Yeesu ànd ak ay taalibeem, dem ca biir diiwaanu
Yude, toog fa ak ñoom ab diir, di sóob nit ñi ci ndox. 23 Yaxya moom
itam doon na sóobe ci ndox ci dëkku Aynon, ca wetu dëkku Salim, ndaxte
diiwaan booba bare woon na ndox. Nit ñi daan nañu ñëw ci moom, mu di
leen sóob. 24 Booba tëjaguñu Yaxya ci kaso. 25 Foofa ay taalibey Yaxya
tàmbalee werante ak benn Yawut ci mbirum sangu set. 26 Ci kaw loolu ñu
dem ca Yaxya ne ko: «Kilifa gi, ndax fàttaliku nga kooka nga seede woon
te mu nekkoon ak yaw ca gannaaw dexu Yurdan? Moom de, ma ngay
sóobe ci ndox léegi te ñépp a ngay dem ca moom!» 27 Yaxya tontu leen:
«Kenn mënul a am dara lu ko Yàlla joxul. 28 Yéen ci seen bopp man
ngeen a seede ne, waxoon naa ne, duma Almasi bi waaye dañu maa yónni
ma jiitusi ko. 29 Kiy céetal moo moom séetam. Waaye xaritu kiy céetal
dafay taxaw di ko déglu, tey bég, bu déggee baatam. Mbég moomu moo

di sama bos tey, te fi mu nekk mat na sëkk. 30 Li war moo di moom, mu
gën a màgg te man, ma gën a féete suuf.» 31 Ki jóge ci kaw moo féete
kaw ñépp; ki jóge ci suuf nag, ci suuf rekk la man a bokk, te ni niti àddina
lay waxe. Ki jóge asamaan 32 day wax li mu gis ak li mu dégg, waaye
kenn nanguwul li mu seede. 33 Képp ku nangu seedeem nangu nga ne
Yàlla, dëgg lay wax. 34 Ndaw li Yàlla yónni, kàddug Yàlla lay wax,
ndaxte mayu Xel mu Sell, mi Yàlla sol ci moom, amul dayo. 35 Baay bi
dafa bëgg Doom ji, te jox na ko sañ-sañ ci lépp. 36 Ku gëm Doom ji, am
nga dund gu dul jeex; ku déggadil Doom ji, amuloo dund, waaye merum
Yàllaa ngi la tiim.

4

1 Amoon na benn bés Farisen yi dégg ne, ñiy topp Yeesu ñoo ëpp ñiy topp
Yaxya, te ñi Yeesu sóob ci ndox ñoo ëpp ñi Yaxya sóob. 2 Fekk Yeesu
moom ci boppam daawul sóob kenn ci ndox, waaye ay taalibeem ñoo daan
sóobe. 3 Bi Yeesu yégee loolu nag, mu jóge Yude, dellu diiwaanu Galile.
4 Bi muy dem Galile, waroon na jaar ci diiwaanu Samari. 5 Noonu mu
agsi ci wetu dëkku Sikar ci tool, bi Yanqóoba mayoon doomam Yuusufa.
6 Foofa la teenu Yanqóoba nekkoon. Yeesu toog ca pindu teen ba, di
noppalu ndax coonob tukki ba. Ca digg-bëccëg la woon. 7 Noonu jigéenu
waa Samari ñëw fa di root. Yeesu ne ko: «May ma ndox, ma naan.» 8
Fekk booba nag, taalibey Yeesu ya dañoo demoon ca biir dëkk ba, di jënd
lu ñu lekk. 9 Jigéen ja tontu ko ne: «Yaw, ngay Yawut, man maay jigéen ju
dëkk Samari; nan nga ma man a ñaane ndox?» Jigéen ja wax na loolu,
ndaxte Yawut ya bokkuñu woon ak waa Samari ndab yu ñuy lekke. 10
Noonu nag Yeesu tontu ko: «Soo xamoon li Yàlla maye, xam ki lay ñaan
ndox, kon yaw ci sa bopp, yaa koy ñaan, te moom dina la may ndoxum
dund.» 11 Jigéen ja ne ko: «Sang bi, teen bi xóot na te amuloo baag, kon
fooy jële ndoxum dund? 12 Xanaa kay xalaatuloo ne, yaa gën a màgg sunu
maam Yanqóoba, moom mi nu gasal teen bii, mu naan ci moom ak i
doomam, wëgg cig juram?» 13 Yeesu wax ko ne: «Ku naan ci ndoxum
teen bii, balaa yàgg mu maraat, 14 waaye ndox, mi may joxe, ku ci naan

du marati mukk, ndaxte day nekk ci moom bëtu ndox buy ball, di joxe
dund gu dul jeex.» 15 Noonu jigéen ja daldi ko ne: «Sang bi, may ma ci
ndox moomu, ngir ma bañatee mar, bay ñëw ba fii di rootsi.» 16 Yeesu ne
ko: «Demal woowi sa jëkkër te ñëw.» 17 Jigéen ja tontu ko ne: «Awma
jëkkër de.» Yeesu ne ko: «Wax nga dëgg ne, amuloo jëkkër, 18 ndaxte
amoon nga juróomi jëkkër, te ki nga nekkal léegi du sa jëkkër. Li nga wax
dëgg la.» 19 Jigéen ja ne ko: «Sang bi, gis naa ne, ab yonent nga. 20 Nun
nag, nakajekk sunuy maam ca tund wee ngay séen lañu daan jaamoo Yàlla,
waaye yéen Yawut yi, dangeen ne Yerusalem lañu war a jaamoo Yàlla.»
21 Yeesu ne ko: «Jigéen ji, gëmal lii ma lay wax: dina am jamono joo xam
ne du ci tund wale te du ci Yerusalem ngeen di jaamoo Baay bi. 22 Yéen
waa Samari, xamuleen li ngeen di jaamu. Nun Yawut yi, xam nanu li nuy
jaamu, ndaxte kiy musal àddina ci Yawut yi la jóge. 23 Waaye jamono
dina ñëw, te agsi na ba noppi, jamono joo xam ne jaamukat yi dëgg dinañu
jaamu Baay bi ci xel ak ci dëgg. Ñooñu nag, ñooy jaamu Baay bi, ni mu
ko bëgge. 24 Yàlla xel la, kon ñi koy jaamu war nañu koo jaamu ci xel ak
ci dëgg.» 25 Jigéen ja ne ko: «Xam naa ne Almasi bi --maanaam Kirist —
dina ñëw te bu ñëwee, dina nu leeralal lépp.» 26 Yeesu tontu ko: «Maa di
Almasi bi, man miy wax ak yaw.» 27 Noonu nag taalibey Yeesu ya dellusi,
gis muy wax ak ab jigéen. Ñu daldi jaaxle lool. Waaye kenn ñemewu ko
woon ne: «Looy laaj?» walla: «Lu tax ngay wax ak moom?» 28 Noonu
jigéen ja wacc fa njaqam, daldi dem ca dëkk ba ne leen: 29 «Kaayleen gis;
nit a nga fee ku ma wax lépp lu ma mas a def. Ndax kooku du Almasi bi?»
30 Noonu waa dëkk ba jóg, jëm ca Yeesu. 31 Fekk taalibey Yeesu ya di
ko gétën ne: «Kilifa gi, lekkal.» 32 Waaye Yeesu tontu leen: «Am na ñam
wu may lekk, te xamuleen ko.» 33 Taalibe ya nag di laajante naan: «Ndax
dafa am ku ko indil lekk?» 34 Yeesu ne leen: «Sama ñam moo di def
coobarey ki ma yónni te àggale liggéey, bi mu ma sant. 35 Du dangeen
naan: "Fii ak ñeenti weer ñu góob?" Waaye man, dama leen naan:
xool-leen tool yi, ñoo ngi ñor ba weex tàll, di xaar ku leen góob. 36 Kiy
góob tool yi mu ngi jot xaat peyam; day dajale nit ñi ngir dund gu dul jeex,
ni ñuy dajalee pepp. Kon boog kiy ji dina bégandoo ak kiy góob. 37 Wax

ji ñu wax ne: “Kenn dina ji, keneen góob,” dëgg la. 38 Yebal naa leen,
ngeen góob tool bu ngeen beyul. Ñeneen a ko bey, te yéena ko jariñoo.» 39
Bi jigéen ja nee waa dëkk ba: «Wax na ma li ma def lépp,» ñu bare gëm
nañu Yeesu. 40 Ñu daldi dikk ñaan Yeesu, mu dal ak ñoom. Yeesu toog
fa ñaari fan. 41 Ñu bare gëm ko ndax li mu doon wax. 42 Ñu ne jigéen ja:
«Léegi gëm nanu, te du li nga wax moo tax waaye li nu gisal sunu bopp.
Te xam nanu ne, dëgg-dëgg kii moo di Musalkatu àddina si.» 43 Bi Yeesu
amee ñaari fan ca dëkk ba, mu jóge fa, jëm diiwaanu Galile, 44 ndaxte
moom ci boppam nee woon na: «Ab yonent, kenn du ko faaydaal ca
réewam.» 45 Bi mu agsee Galile, nit ñi teeru ko, ndaxte ñoom itam
teewoon nañu ca màggalu bésu Jéggi ba ca Yerusalem, te gisoon nañu la
mu fa defoon lépp. 46 Noonu kon mu dellusi Kana ci Galile, dëkk ba mu
soppe woon ndox ma biiñ. Amoon na benn dagu buur bu dëkkoon
Kapernawum te doomam feebar. 47 Bi mu déggee ne, Yeesu jóge na
Yude, ñëw Galile, mu dikk ci moom, ñaan ko mu ñëw këram, wéral
doomam, ji wopp bay bëgg a dee. 48 Yeesu ne ko: «Yéen daal, dungeen
gëm mukk, fi ak gisuleen ay firnde walla ay kéemaan.» 49 Dagu buur ba
neeti ko: «Sang bi, ñëwal, bala sama doom di dee.» 50 Yeesu ne ko:
«Demal, sa doom dina dund.» Kilifa ga gëm la ko Yeesu wax, daldi dem.
51 Bi muy dellu këram nag, ay surgaam gatandu ko. Ñu daldi ne ko: «Xale
bi dina dund!» 52 Mu laaj leen ci ban waxtu la tàmbalee tane, ñu tontu ko
ne: «Démb ca njolloor la am ag féex.» 53 Noonu baayu xale ba daldi
seetlu ne, ca waxtu woowa la ko Yeesu ne woon: «Sa doom dina dund.»
Moom ak njabootam gépp, ñu daldi gëm Yeesu. 54 Lii mooy ñaareelu
firnde, bi Yeesu def ci Galile, gannaaw bi mu jógee Yude.

5

1 Gannaaw loolu Yawut ya amoon nañu genn màggal, moo tax Yeesu
demoon Yerusalem. 2 Ca wetu benn ci bunti dëkk ba nag, maanaam ca
Buntu xar ya, am na fa bët bu tudd Betesda ci làkku yawut, te ñu wërale
ko ak juróomi mbaar. 3 Ca suufu mbaar yooyu la jarag yu bare, yu deme
niki ay gumba, ay lafañ ak ay làggi, daan tëdd, di xaar ndox mi yengatu; 4

ndaxte, ci ni ñu ko nettalee, benn malaakam Boroom bi da daan wàcc
léeg-léeg di jax ndox mi. Bu ndox mi masaa yengu ba noppi, jarag ju ca
jiitu, wopp joo amaan, daldi wér ca saa sa. **5** Amoon na fa benn waay bu
feebaroon lu mat fanweeri at ak juróom ñett. **6** Bi ko Yeesu séenee mu
tëdd, te mu xam ne, woppam ji yàggoon na lool, mu laaj ko ne: «Ndax
bëgg ngaa wér?» **7** Jarag ja tontu ko ne: «Sang bi, duma am ku ma sóob ci
ndox mi, bu yengoo; su ma ciy fexee dem, ñu jëkk ma ci.» **8** Yeesu ne ko:
«Jógal, jël sa basaŋ te dox.» **9** Ca saa sa mu daldi wér, jël basaŋam, daldi
dox. Mbir moomu dafa daje woon ak bésu noflaay ba, **10** looloo tax ba
Yawut ya daldi ne nit ku wér ka: «Tey bésu noflaay la, te sunu yoon aaye
na, ngay yor sa basaŋ.» **11** Mu ne leen: «Ki ma faj moo ma ne: “Jëlal sa
basaŋ te dox.”» **12** Ñu ne ko nag: «Ku la ne: “Jëlal sa basaŋ te dox?”» **13**
Waaye waa ji xamul ki ko wéral, fekk booba Yeesu dem na, te nit ñu bare
teewoon nañu ca bérab ba. **14** Bi ñu ca tegee ab diir, Yeesu dajeek moom
ca kër Yàlla ga ne ko: «Déglul, fii mu ne, wér nga; bul defati bàkkaar, ngir
ragal lu yées lii dal la.» **15** Noonu nit ka dellu ne Yawut ya, Yeesu moo ko
fajoon. **16** Looloo tax Yawut ya di wut a sonal Yeesu, ndaxte daan na jëfe
noonu ca bésu noflaay ba. **17** Waaye Yeesu tontu na leen ne: «Sama Baay
nekk na ba tey ci liggéey, kon man itam damay liggéey.» **18** Baat boobu
moo tax ba Yawut yi gën koo wut a rey, ndaxte yemul woon rekk ci bañ a
topp ndigalu bésu noflaay ba, waaye dafa wax it ne, Yàlla Baayam la, ba
teg boppam Yàlla. **19** Noonu Yeesu ne leen: «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen
koy wax, Doom ji mënul a def dara moom ci boppam; li mu gis Baay bi di
def rekk lay def. Li Baay bi di jëf la Doom ji itam di jëf. **20** Ndaxte Baay
bi bëgg na Doom ji, ba di ko won lépp lu muy def, te dina ko won jëf yu
ëpp kéemaan yii, ngir ngeen gën a waaru. **21** Maanaam, ni Baay bi di
dekkale ñu dee ñi, di leen jox dund, noonu la Doom ji di joxe dund ñi mu
ko bëgg a jox. **22** Baay bi du àtte kenn; àtte bi yépp, jox na ko Doom ji, **23**
ngir ñépp di teral Doom ji, ni ñuy terale Baay bi. Ku teralul Doom ji,
teraloo Baay, bi ko yónni. **24** «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, ku
dégg sama kàddu te gëm ki ma yónni, am nga dund gu dul jeex te doo jaar
ca àtte ba, ndaxte génn nga ci dee, tàbbi ci dund. **25** Ci dëgg-dëgg maa ngi
leen koy wax, jamono dina ñëw te agsi na ba noppi, mooy jamono, ji ñu

dee ñi di dégg baatu Doomu Yàlla ji, te ku ko dégg dinga dund. 26 Ndaxte
ni Baay bi ame dund moom ci boppam, noonu it la ko maye Doom ji, mu
am ko ci boppam. 27 Jox na Doom ji itam sañ-sañu àtte, ndaxte mooy
Doomu nit ki. 28 «Bu leen ci dara jaaxal; ndaxte jamonoo ngi ñëw ju néew
yépp, yi nekk ci seen bàmmeel, di dégg baatam tey génn. 29 Ñi daan jëf lu
baax dinañu dekki, dund ba fàww, waaye ñi daan jëf lu bon, dinañu dekki,
ñu daan leen. 30 Mënumaa def dara man ci sama bopp. Ni ma Baay bi di
digale rekk laay àttee, te sama àtte bu jub la, ndaxte defuma sama
bëgg-bëgg, ci waawi ki ma yónni doŋŋ laay aw. 31 «Su ma seedeelee
sama bopp, sama wax du am maana. 32 Waaye keneen moo may seedeel,
te bir na ma ne, la muy wax ci man dëgg la. 33 «Yéen yónni ngeen ay
ndaw ci Yaxya, te seede na dëgg. 34 Man ci sama bopp soxlawuma
seedes nit; waaye nag damay wax loolu rekk, ngir ngeen mucc. 35 Yaxya
meloon na ni làmp buy tàkk tey leeral, te nangu ngeen a bànneexu ab diir ci
leeram. 36 «Waaye yor naa ci man seede su gën a mag si ma Yaxya di
seedeel: maa ngi def jëf, yi ma Baay biy sant. Jëf yooyu may def nag ñooy
seede ne, Baay bi moo ma yónni. 37 Te Baay bi ma yónni, moom itam
seede na ma. Musuleen a dégg baatam te musuleen a gis xar-kanamam, 38
te kàddoom saxul ci yéen, ndaxte gëmuleen ki mu yónni. 39 Yéena ngi
gëstu Mbind yi, ndaxte dangeen cee yaakaar dund gu dul jeex. Mbind
yooyu nag far, ci sama mbir lañuy wax; 40 te bëgguleen a ñëw ci man ngir
am dund! 41 «Wutuma tagg yu jóge ci nit. 42 Waaye yéen, xam naa leen;
leer na ma ne, amuleen ci seen xol benn mbëggeel ci Yàlla. 43 Man ñëw
naa ci sama turu Baay, te nanguwuleen ma, waaye bu keneen dikkee ci
turu boppam, ngeen nangu ko. 44 Bëgg ngeen ku leen di tagg, te wutuleen
ngërëm, li jóge ci jenn Yàlla rekk ji am. Kon nan ngeen man a gëme? 45
«Buleen xalaat ne, maa leen di jiiñ dara ci sama kanamu Baay. Musaa, mi
ngeen yaakaar, moo leen di booleek moom. 46 Bu ngeen gëmoon Musaa,
dingeen ma gëm man itam, ndaxte seedeel na ma. 47 Waaye su fekkee
gëmuleen li Musaa bind, kon nu ngeen man a gëme samay wax?»

1 Gannaaw loolu Yeesu dafa jàll dexu Galile, maanaam dexu Tiberyàdd. 2
Mbooloo mu bare topp ci moom, ndaxte gisoon nañu firnde yooyee mu
wone, bi mu wéralee jarag ya. 3 Yeesu daldi yéeg ca kaw tund wa, toog fa
ak ay taalibeem. 4 Fekk na booba bésu Jéggi ba, di màggalu Yawut ya,
jubsi. 5 Bi Yeesu xoolee, gis mbooloo mu réy di ñëw ci moom, mu ne
Filib: «Fu nuy jële mburu, mu nu leen man a dundale?» 6 Bi muy wax loolu
it, da doon seetlu Filib, ndaxte xamoon na booba li mu nar a def. 7 Filib ne
ko: «Peyug juróom ñetti weer sax, bu nu ko amoon, du leen man a doy ci
mburu, ba kenn ku nekk ci ñoom am ci dog wu ndaw.» 8 Keneen ca taalibe
ya di Andare, mi bokk ak Simoŋ Piyeer ndey ak baay, ne ko: 9 «Am na fi
ci mbooloo mi ab xale bu yor juróomi mburu ak ñaari jën, waaye loolu lu
muy jariñ mbooloo mu tollu nii?» 10 Yeesu daldi ne taalibe ya: «Na ñépp
toog.» Fekk ñax mu bare amoon ca bérab ba. Noonu góor ñépp àgg suuf.
Waroon nañoo mat juróomi junni. 11 Yeesu daldi jël mburu ya, gërëm
Yàlla, ba noppi séddale ko ña fa toogoon. Mu jox leen itam jën, ba ñu
doyal sëkk. 12 Bi ñu lekkee ba regg, Yeesu ne taalibe ya: «Dajaleleen
desitu mburu mi, ba dara du ci réer.» 13 Ñu dajale ko, daldi feesal fukki
pañe ak ñaar ak desiti juróomi mburu, yi ñu doon lekk. 14 Bi nit ña gisee
firnde jooju Yeesu wone, ñu ne: «Dëgg-dëgg kii mooy Yonent, bi war a
ñëw ci àddina!» 15 Yeesu gis ne dañu koo nar a jëlsi, fal ko buur. Mu
bàyyi leen fa, dellu moom rekk ca tund wa. 16 Bi timis jotee taalibeem ya
wàcc ca tefes ga, 17 dugg ci gaal, di jàll dex gi, jëm dëkku Kapernawum.
Booba guddi woon na, te Yeesu agseegul ci ñoom. 18 Dex gi yengu na
lool, ndaxte da doon ngelaw ak doole. 19 Bi ñu joowee lu war a tollook
juróom benni kilomet, ñu séen Yeesu, muy dox ci kaw dex gi, jëm ci
ñoom, ñu daldi tiit. 20 Waaye Yeesu ne leen: «Man la, buleen tiit!» 21
Noonu ñu nangu koo dugal ca gaal ga, gaal ga daldi teer ca saa sa ca fa ñu
bëggoon a wàcc. 22 Ca ëllëg sa mbooloo, ma des ca geneen wàllu dex ga,
gis ne genn gaal ga fa nekkoon rekk dem na. Xam nañu ne Yeesu bokku
ko woon ak taalibe ya, ndaxte ñoom rekk a àndoon. 23 Waaye yeneen gaal
yu jóge dëkku Tiberyàdd ñëw, teer ca wetu fa ñu lekke woon mburu ma,
gannaaw bi Boroom bi santee Yàlla ba noppi. 24 Bi mbooloo ma gisee ne,

Yeesu walla taalibe ya kenn nekkatu fa, ñu dugg ca gaal yooyu, dem seeti
ko Kapernawum. 25 Bi ñu fekkee Yeesu ca geneen wàllu dex ga, ñu ne
ko: «Kilifa gi, kañ nga fi ñëw?» 26 Yeesu ne leen: «Ci dëgg-dëgg maa ngi
leen koy wax, firnde yi ngeen gis taxul ngeen may seet. Yéena ngi may
wër ndax mburu, mi ngeen lekk ba suur. 27 Buleen liggéeyal ñam wuy
yàqu; li gën mooy ñam wu sax abadan tey joxe dund gu dul jeex. Ñam
woowule, Doomu nit ki dina leen ko jox, ndaxte moom la Yàlla Baay bi
tànn, mu nekk ndawam.» 28 Noonu ñu laaj ko ne: «Lu nu war a liggéey,
ngir matal jëf yi neex Yàlla?» 29 Yeesu tontu leen ne: «Jëf ji neex Yàlla,
moo di gëm ki mu yónni.» 30 Ñu ne ko: «Ban firnde nga nu man a won,
ngir nu gëm la? Ban liggéey nga nar a def? 31 Sunuy maam dunde nañu
mànn ca màndiŋ ma, ndaxte Mbind mi nee na: "Jox na leen, ñu lekk ñam
wu wàcce ca asamaan."» 32 Yeesu waxaat ne: «Ci dëgg-dëgg maa ngi
leen koy wax, du Musaa moo leen jox ñam woowu wàcce ca asamaan;
sama Baay ci boppam, moo leen di jox ñam wu wóor, wi wàcce ca
asamaan. 33 Ndaxte ñam, wi Yàlla di joxe, mooy ñam wiy wàcce ci
asamaan tey jox àddina si dund.» 34 Ñu ne ko nag: «Sang bi, kon dee nu
faral di jox ci ñam woowe!» 35 Yeesu tontu leen ne: «Man maay ñam wiy
joxe dund. Ku ñëw ci man, doo xiif mukk; te ku ma gëm, doo mar. 36
Waaye wax naa leen ko ba noppi; gis ngeen ma te taxul ngeen gëm! 37
Képp ku ma Baay bi jox dina ñëw ci man, te duma dàq mukk ki may
fekksi. 38 Ndaxte wàccewuma ci asamaan ngir def sama bëgg-bëgg,
waaye damay matal bëgg-bëggu ki ma yónni. 39 Lii mooy bëgg-bëggu ki
ma yónni: bu ma ñàkk kenn ci ñi mu ma may, te dafa bëgg it ma dekkal
leen keroog bés bu mujj ba. 40 Ndaxte lii mooy bëgg-bëggu Baay bi: képp
ku gis Doom ji te gëm ko, am dund gu dul jeex, te bés bu mujj ba, dinaa
ko dekkal!» 41 Yawut ya tàmbali di ñurumtoo Yeesu, ndaxte dafa ne:
«Maay ñam wi wàcce ci asamaan.» 42 Ñu naan: «Ndax kii du Yeesu,
doomu Yuusufa? Xam nanu ndeyam ak baayam. Kon nag lu tax léegi mu
naan, mi ngi jóge asamaan?» 43 Yeesu ne leen: «Bàyyileen seen ñurumtu
bi. 44 Kenn mënul a ñëw ci man te Baay, bi ma yónni, xiirtalu la ci, te man
dinaa la dekkal keroog bés bu mujj ba. 45 Yonent yi bind nañu kàddu gii:
"Yàlla dina leen jàngal ñoom ñépp." Kon nag ku déglu te nangu waxi

Baay bi, dina ñëw ci man. 46 Tekkiwul ne kenn mas na gis Baay bi. Ki
jóge ci Yàlla doŋŋ a ko gis. 47 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, ku
gëm am nga dund gu dul jeex. 48 Maay ñam wiy joxe dund. 49 Seeni
maam lekk nañu mànn ca màndiŋ ma, teewul dee nañu. 50 Waaye ñam
wiy wàcce ci asamaan, ku ko lekk, doo dee. 51 Man maay ñam wiy dund
te wàcce ci asamaan. Ku lekk ci ñam wii, dinga dund ba fàww. Te it ñam
wi may joxeji, sama yaram la; dama koy joxe ngir àddina man a dund.» 52
Noonu Yawut ya werante werante bu tàng ci seen biir naan: «Naka la nu
waa jii man a joxe yaramam, ngir nu lekk ko?» 53 Yeesu ne leen:
«Dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, bu ngeen lekkul yaramu Doomu nit ki
te naanuleen deretam, dungeen am dund ci yéen. 54 Ku lekk sama yaram
te naan sama deret, am nga dund gu dul jeex, te dinaa la dekkal keroog bés
bu mujj ba. 55 Ndaxte sama yaram mooy ñam wu wóor wi, te sama deret
mooy naan gu wóor gi. 56 Kiy lekk sama yaram tey naan sama deret dina
sax ci man, ma dëkk ci moom. 57 Baay bi ma yónni mu ngi dund, te maa
ngi dund jaarale ko ci moom; noonu itam ku may lekk dina dund jaarale ko
ci man. 58 Kon nag ñam, wi wàcce ci asamaan a ngi noonu; bokkul ak
ñam, wa seeni maam lekkoon te faatu. Ku lekk ñam wii may wax dinga
dund ba fàww.» 59 Baat yooyu la Yeesu wax, bi mu doon jàngale ca jàngu
ba ca Kapernawum. 60 Bi ñu dégloo Yeesu ba noppi, taalibeem yu bare
nee nañu: «Njàngale mii de, jafe na! Kan moo ko man a déglu?» 61 Yeesu
gis ne taalibeem yaa ngi ñurumtoo loolu, mu ne leen: «Ndax li ma wax da
leen a jaaxal? 62 Lan mooy am nag, bu fekkee gis ngeen Doomu nit ki
dellu, yéeg fa mu jëkkoon a nekk? 63 Xelu Yàlla mi mooy joxe dund; ñam
wi jariñul dara. Kàddu yi ma leen wax, ci Xelum Yàlla lañu jóge te ñooy
joxe dund. 64 Waaye am na ci seen biir ñu ko gëmul.» Ndaxte Yeesu
xamoon na ca njàlbéen ga ñan ñoo ko waroon a gëmadi ak kan moo ko
waroon a wor. 65 Mu dolli ca it ne: «Looloo tax ma ne, kenn mënul a ñëw
ci man te Baay bi mayu la, nga agsi.» 66 Ci loolu taalibeem yu bare dëpp,
bañatee ànd ak moom. 67 Yeesu daldi wax ak fukki taalibe yi ak ñaar ne
leen: «Mbaa bëgguleen a dem, yéen itam?» 68 Simoŋ Piyeer ne ko:
«Boroom bi, ci kan lanuy dem? Yaa yor kàddu yiy joxe dund gu dul jeex.

69 Léegi nun gëm nanu te xam nanu ne, yaa di Aji Sell, ji jóge ci Yàlla.»
70 Yeesu daldi tontu ne leen: «Xanaa du maa leen tànn, yéen fukk yi ak
ñaar? Moona, am na ci yéen koo xam ne seytaane la!» 71 Yudaa miy
doomu Simoŋ Iskariyo la doon wax. Ndeke Yudaa, la muy bokk lépp ca
fukki taalibe ya ak ñaar, moo ko naroon a wor.

7

1 Gannaaw loolu Yeesu doon na wër diiwaanu Galile. 2 Bëggul woon a
dem diiwaanu Yude, ndaxte Yawut ya dañu ko doon wut a rey. Fekk na
bésu xewu Yawut ya, ñu koy wax màggalu Mbaar ya, mu ngi doon jubsi.
3 Noonu rakki Yeesu yu góor ya ne ko: «Jóge fi te dem diiwaanu Yude,
ngir say taalibe gis, ñoom itam, jaloore yi ngay def. 4 Ku bëgg a siiw, doo
nëbb say jëf. Boo demee bay wone jaloore yu mel ni, fexeel ba ñépp gis
la.» 5 Rakkam yi dañu doon wax loolu, ndaxte ñoom itam gëmuñu ko
woon. 6 Yeesu ne leen: «Sama waxtu jotagul. Ci yéen nag, waxtu yépp a
baax. 7 Àddina du leen bañ waaye bañ na ma, man, ndaxte maa wax ne,
seeni jëf baaxul. 8 Yéen nag demleen màggal ga. Demaguma màggal
googu, ndaxte sama waxtu jotagul.» 9 Bi mu leen waxee loolu ba noppi,
moom mu des Galile. 10 Bi rakkam ya demee ca màggal ga, Yeesu itam
sog a dem te kenn yégu ko; siiwalul demam. 11 Fekk Yawut yaa nga ko
doon seet ca màggal ga te naan: «Ana waa ji?» 12 Ca biir mbooloo ma ñu
ngi doon déeyante, di wax ci ay mbiram. Ñii naan: «Nit ku baax la.» Ñee
naan: «Déedéet, day nax nit ñi.» 13 Waaye kenn ñemewu koo tudd ca
kaw, ndaxte dañoo ragaloon Yawut ya. 14 Bi ñu demee ba ca diggu
màggal ga, Yeesu dem di jàngale ca kër Yàlla ga. 15 Yawut ya nag jaaxle,
daldi ne: «Nu waa jii def ba xam lii lépp, moom mi jàngul?» 16 Yeesu
daldi leen tontu ne: «Li may jàngale, jógewul ci man, waaye ci ki ma yónni
la jóge. 17 Ku fas yéenee wéy ci bëgg-bëggu Yàlla, dina xam ndax sama
njàngale ci Yàlla la jóge, walla ci sama coobare. 18 Nit kiy wax ci
coobareem nag, day wut a màggal boppam, waaye kiy wut a màggal ki ko
yónni, dëgg rekk lay wax te jubadiwul fenn. 19 Xanaa du Musaa moo leen
jox ndigali Yàlla yi? Waaye kenn ci yéen sàmmu ko! Lu tax ngeen bëgg

maa rey?» 20 Mbooloo ma ne ko: «Xanaa dangaa am ay rab! Ku lay wut a
rey?» 21 Yeesu ne leen: «Benn jaloore rekk laa def, te yéen ñépp ngeen
jaaxle! 22 Li leen Musaa jox ndigalu xarafal gune yi --jógewul kat ci
Musaa; mi ngi tàmbalee ci seen maami cosaan — moo tax ba ngeen
nangoo xarafal nit ci bésu noflaay bi. 23 Bu ngeen manee xarafal nit ci
bésu noflaay bi, ngir bañ a wàcc yoonu Musaa, lu tax nag ngeen mere ma,
ndax li ma ci wéral nitu lëmm? 24 Bàyyileen di àtte ci ni ngeen di gise, te
di àtte dëgg.» 25 Am na ci waa Yerusalem ñu doon wax naan: «Xanaa du
nit kii lañuy wut a rey? 26 Xool-leen, mi ngi waaraate ci biir nit ñi, te kenn
du ko wax dara. Ndax sunu kilifa yi dañoo xam ne, mooy Almasi bi? 27
Waaye waa ji, xam nanu fu mu jóge, te saa su Almasi bi dee dikk, kenn du
xam fu mu bàyyikoo.» 28 Yeesu di jàngale ca kër Yàlla ga, daldi wax ca
kaw ne: «Ndax xam ngeen ma te xam fi ma jóge? Ñëwaluma sama bopp,
waaye ki ma yónni, ku wóor la. Yéen xamuleen ko. 29 Man xam naa ko,
ndaxte ca moom laa jóge, te itam moo ma yónni.» 30 Noonu ñu koy wut a
jàpp, waaye kenn manalu ko woon dara, ndaxte waxtoom jotagul woon.
31 Moona nag, ñu bare ca mbooloo ma gëm nañu ko. Ñu nga naan: «Ndax
bés bu Almasi bi dikkee, ay firndeem dina ëpp yu nit kii?» 32 Farisen ya
daldi dégg la mbooloo ma doon déeyante ci mbirum Yeesu. Saraxalekat
yu mag ya ak Farisen ya yebal ay alkaati yu daan wottu kër Yàlla ga, ngir
ñu jàppi ko. 33 Yeesu wax ne: «Dinaa nekk ak yéen fi ak ab diir, sog a
dem ci ki ma yónni. 34 Dingeen ma seet, waaye dungeen ma gis; te
dungeen man a dem fa may nekk.» 35 Yawut ya di laajante ci seen biir
naan: «Fu muy dem fu nu ko dul fekk? Mbaa du dafa nar a dem ca Yawut,
ya gàddaaye ca Gereg ya, te jàngali Gereg ya? 36 Lan la baat yii mu wax
di tekki: "Dingeen ma seet waaye dungeen ma gis," ak: "Dungeen man a
dem fa may nekk?"» 37 Bés ba mujjoon ca màggal ga moo ca ëpp solo;
keroog Yeesu taxaw, wax ca kaw ne: «Ku mar, na ñëw ci man; ku gëm, na
naan! Ndaxte Mbind mi nee na, ndox mu bare muy dundale dina xellee ci
dënnam.» 38 39 Booba li ko taxoon di wax mooy Xelu Yàlla, mi ñi ko
gëm naroon a jot. Fekk na joxeeguñu woon Xelu Yàlla mi, ndaxte ndamu
Yeesu feeñagul woon. 40 Bi ñu déggee wax jooja, am ay nit ca mbooloo
ma ñu naan: «Dëgg-dëgg kii mooy Yonent bi war a ñëw.» 41 Ñeneen

naan: «Mooy Almasi bi.» Ña ca des it ne: «Waaye nan la Almasi bi man a
jógee Galile? 42 Mbind mi wax na ne, Almasi bi ci xeetu Daawuda lay
wàcce te Betleyem, dëkku Daawuda, lay jóge.» 43 Noonu féewaloo daldi
am ca biir mbooloo ma ndax Yeesu. 44 Am na ca ñoom ñu ko bëggoon a
jàpp, waaye kenn manalu ko woon dara. 45 Bi alkaati ya delloo,
saraxalekat yu mag ya ak Farisen ya laaj leen ne: «Lu tax indiwuleen ko?»
46 Alkaati ya ne leen: «Kenn musul a waxe ni nit kooku!» 47 Noonu
Farisen ya laaj leen: «Mbaa naxuñu leen, yéen itam? 48 Ndax am na kenn
ci saraxalekat yi walla ci Farisen yi ku ko gëm? Déedéet. 49 Waaye
mbooloo mi xamuñu yoonu Musaa; ñu alku lañu!» 50 Nikodem bokkoon
na ca Farisen ya fa nekkoon. Fekk moo seeti woon Yeesu lu jiitu. Mu ne
leen: 51 «Ndax ci sunu yoon, man nañoo daan kenn te dégluwuñu ko,
mbaa ñu xam lu mu def?» 52 Ñu tontu ko ne: «Mbaa du yaw itam dangaa
bokk ci diiwaanu Galile? Gëstul, kon dinga xam ne, benn yonent musul a
jóge Galile.» 53 Gannaaw loolu ku ci nekk dellu sa kër.

8

1 Yeesu moom, dem ca tundu Oliw ya. 2 Ca ëllëg sa ca fajar, mu dellu ca
kër Yàlla ga, mbooloo ma fa teewoon wër ko. Mu toog, tàmbali di leen
jàngal. 3 Xutbakat ya ak Farisen ya indi jenn jigéen ju ñu bettoon muy
njaaloo, ñu taxawal ko ca diggu mbooloo ma. 4 Noonu ñu ne Yeesu:
«Kilifa gi, jigéen jii de, dañu koo bett muy njaaloo. 5 Ci ndigali Yàlla yi,
jigéen ju njaaloo, Musaa dafa santaane ñu sànni ko ay xeer, ba mu dee.
Yaw nag, lu ciy sa xalaat?» 6 Loolu nag, dañu ko doon wax ngir seetlu ko,
ndaxte bëggoon nañoo tiiñal Yeesu. Yeesu sëgg, di bind ak baaraamam ci
suuf. 7 Bi laaj ya baree, mu siggi ne leen: «Ku musul a def bàkkaar ci
yéen, na ko jëkk a sànniy xeer.» 8 Noonu mu sëggaat, dellu di bind ci suuf.
9 Bi ñu déggee loolu, ñuy rocceeku kenn-kenn, mag ña jiitu. Yeesu rekk
des fa, jigéen ja taxaw ca kanamam. 10 Mu daldi siggi ne ko: «Jigéen ji,
ana ñi la doon jiiñ njaaloo? Ndax kenn tegu la tooñ?» 11 Mu ne ko: «Kenn,
Sang bi.» Yeesu ne ko: «Man it ci sama wàll, duma la daan. Demal, waaye
bul defati bàkkaar.» 12 Yeesu jubluwaat ca mbooloo ma ne leen: «Man

maay leeru àddina si. Ku ma topp doo dox cig lëndëm, waaye dinga am
leeru dund.» 13 Farisen ya ne ko: «Yaw yaay seedeel sa bopp, kon li ngay
wax du dëgg.» 14 Yeesu tontu leen: «Maa ngi seedeel sama bopp, teewul
li may wax di dëgg, ndaxte xam naa fa ma bàyyikoo, xam fa ma jëm.
Waaye yéen xamuleen fa ma bàyyikoo ak fa ma jëm. 15 Ci gis-gisu àddina
ngeen di àttee; man duma àtte kenn. 16 Teewul nag, su ma demee bay àtte,
bu jub lay doon, ndaxte du man rekk ay àtte, waaye Baay, bi ma yónni, daf
ciy ànd ak man. 17 Seen yoon dafa wax ne, seedes ñaari nit a gën a wóor.
18 Man maa ngi seedeel sama bopp, te Baay bi ma yónni mi ngi may
seedeel itam.» 19 Ñu laaj ko ne: «Kuy sa baay?» Yeesu tontu ne:
«Xamuleen ma, xamuleen sama Baay. Bu ngeen ma xamoon, xam ko.» 20
Bi muy wax loolu, Yeesoo nga doon jàngalee ca kër Yàlla ga, ca wetu fa
ñu doon denc asaka ya. Kenn mënu ko woon a jàpp, ndaxte waxtoom
jotagul. 21 Yeesu dellu ne leen: «Maa ngi dem; dingeen ma seet, waaye
seen bàkkaar ngeen di deeyaale. Fa ma jëm, dungeen fa man a dem.» 22
Yawut yay waxante naan: «Nee na kat, fa mu jëm, dunu fa man a dem.
Mbaa du day xaruji?» 23 Yeesu tontu ne: «Yéen, fii ngeen bawoo, ci suuf,
waaye man ca kaw laa jóge. Àddina ngeen soqikoo, waaye man bokkuma
ci. 24 Looloo tax ma ne, ci seeni bàkkaar ngeen di dee. Bu ngeen gëmul ki
ma nekk, dingeen dee ci seeni bàkkaar.» 25 Ñu ne ko: «Yaay kan?» Mu ne
leen: «Li ma leen waxoon ca njàlbéen ga. 26 Li ma man a wax ci yéen ba
àtte leen, bare na. Waaye ki ma yónni, ku wóor la, te li mu ma wax rekk
laay jottali àddina.» 27 Xamuñu woon ne, Yàlla Baay bee tax muy wax.
28 Yeesu nag ne leen: «Bu ngeen yékkatee Doomu nit ki, dingeen xam ne,
Maay ki nekk. Dingeen xam ne it, duma def dara man ci sama bopp. Li ma
Baay biy jàngal rekk laay wax. 29 Te it ki ma yónnee ngi ànd ak man;
musu maa bàyyi ma wéet, ndaxte li ko neex rekk laay def.» 30 Bi ñuy
dégg Yeesu di wax loolu, ñu bare daldi koy gëm. 31 Yeesu ne Yawut ya
ko gëmoon: «Bu ngeen saxee ci li ma wax, nekk ngeen samay taalibe ci lu
wóor. 32 Te it dingeen xam dëgg gi te dëgg gi dina leen goreel.» 33 Ñu
tontu ko ne: «Nun ci Ibraayma lanu soqikoo te musunoo nekk jaamu kenn.
Nan nga nu man a waxe ne, dinañu leen goreel?» 34 Yeesu ne leen: «Ci

dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, képp kuy bàkkaar, jaamu bàkkaar la. 35
Te jaam du bokk ci kër gi ba fàww, waaye doom, moom, ci kër gi la bokk
ba fàww. 36 Kon nag bu leen Doom ji defee gor, dingeen doon ay gor tigi.
37 Xam naa ne askanu Ibraayma ngeen. Waaye yéena ngi may wut a rey,
ndaxte li may jàngale xajul ci yéen. 38 Li ma sama Baay won laay wax;
waaye yéen, li leen seen baay di wax ngeen di def.» 39 Ñu tontu ko ne:
«Ibraayma mooy sunu baay.» Yeesu ne leen: «Bu ngeen dee waa kër
Ibraayma, dingeen jëfe ni moom. 40 Léegi nag yéena ngi may wut a rey,
man mi leen jottali dëgg, gi ma jële ca Yàlla. Ibraayma deful lu ni mel. 41
Li ngeen donne ci seen baay rekk ngeen di def.» Ñu tontu ko ne: «Nun de,
dunu doomi araam. Benn baay rekk lanu am, mooy Yàlla.» 42 Yeesu ne
leen: «Bu Yàlla doon seen baay, dingeen ma bëgg, ndaxte ca moom laa
jóge, ñëw ci ndigalam. Ñëwaluma sama bopp, waaye moo ma yónni. 43
Lu tax dégguleen li ma leen wax? Li ko waral moo di mënuleen koo déglu.
44 Seytaane mooy seen baay, te bëgg-bëggam ngeen di bëgg di def.
Bóomkat la mas a doon. Du taxaw mukk ci dëgg, ndaxte dëgg nekkul ci
moom. Buy fen, dëppoo na ak jikkoom, ndaxte fenkat la, te ci moom la
fen soqikoo. 45 Waaye man damay wax dëgg, moo tax gëmuleen ma. 46
Kan ci yéen moo man a seede ne, bàkkaar naa? Su ma waxee dëgg nag, lu
tax dungeen ma gëm? 47 Ku nekk doomu Yàlla dina déglu ay waxam.
Waaye nekkuleen doomi Yàlla, looloo tax dungeen déglu.» 48 Yawut ya
ne ko: «Ndax danoo waxul dëgg, bu nu nee, nitu Samari nga te dangaa am
ay rab?» 49 Yeesu ne leen: «Awma rab; waaye sama Baay laay teral, te
yéen dangeen may toroxal. 50 Wutumaa màggal sama bopp. Keneen a ma
koy wutal te mooy àtte. 51 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, kuy
sàmm sama wax doo dee mukk.» 52 Yawut ya ne ko: «Léegi wóor nanu
ne, dangaa am ay rab! Ibraayma faatu na, yonent yépp faatu, yaw nga
naan: "Kuy sàmm sama wax, doo ñam dee." 53 Sunu baay Ibraayma faatu
na; mbaa du dangaa defe ne, yaa ko gën a màgg? Yonent yi itam faatu
nañu. Waaw, loo teg sa bopp?» 54 Yeesu ne leen: «Su ma dee màggal
sama bopp, du am maana. Sama Baay a may màggal, moom mi ngeen
naan, mooy seen Yàlla. 55 Xamuleen ko nag; man maa ko xam. Su ma ne
woon xawma ko, ab fenkat laay doon ni yéen. Waaye xam naa ko te maa

ngi sàmm waxam. 56 Seen baay Ibraayma bég na, bi mu yégee sama ngan.
Bi mu ko gisee it, bég na ci lool.» 57 Yawut ya ne ko: «Amaguloo
juróom-fukki at, ba noppi naan gis nga Ibraayma?» 58 Yeesu ne leen: «Ci
dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, laata ñuy sàkk Ibraayma, fekk na ma
doon ki ñuy wax Maay ki nekk.» 59 Noonu ñu for ay xeer, bëgg ko koo
sànni ngir rey ko. Waaye Yeesu nëbbu, génn kër Yàlla ga.

9

1 Amoon na fu Yeesu jaaroon, gis fa waa ju judduwaale gumba. 2
Taalibeem ya laaj ko ne: «Kilifa gi, lu tax waa jii judduwaale gumba?
Ndax bàkkaaram a ko waral, walla bu waajuram?» 3 Yeesu tontu ne:
«Ajuwul ci bàkkaaram walla ci bu waajuram. Waaye loolu dafa am, ngir
jëfi Yàlla yi feeñ ci moom. 4 Bëccëg lanu war a matal jëfi ki ma yónni;
guddi dina ñëwi, goo xam ne kenn du ci man a liggéey. 5 Ci bi may nekk
àddina, maay leeru àddina.» 6 Bi Yeesu waxee loolu ba noppi, dafa daldi
tifli, jaxase lor wa ak ban, tay ko ci bëti gumba ga ne ko: 7 «Demal sëlmu
ci bëtu Silowe.» Silowe mi ngi tekki «Yónni nañu ko.» Gumba ga daldi
dem sëlmuji, dellusi di gis. 8 Dëkkandoom yi ak ñi ko xame woon bu jëkk
ci yelwaan naan: «Xanaa du kii moo daan toog, di yelwaan?» 9 Ñii naan:
«Moom la de!» Ñee naan: «Du moom! Dañoo niroo rekk.» Mu daldi leen
ne: «Man la de!» 10 Ñu ne ko: «Lu ubbi say bët?» 11 Mu tontu ne: «Ku
ñuy wax Yeesu moo tooyal ban, tay ko ci samay bët, ne ma: “Demal
sëlmu ci bëtu Silowe.” Ma dem nag sëlmuji, daldi gis.» 12 Ñu ne ko: «Ana
waa ji?» Mu ne leen: «Xawma fu mu nekk.» 13 Noonu ñu daldi indil
Farisen yi nit ki gumba woon. 14 Ndekete Yeesu, bés bi mu tooyale ban,
ubbi bëti gumba ga, bésu noflaay la woon. 15 Looloo tax Farisen ya di
laajaat waa ja fi mu jaar bay gis léegi. Mu ne leen: «Dafa tay ban ci samay
bët, ma sëlmuji, ba fi ma nekk maa ngi gis.» 16 Ci noonu am ca Farisen ya
ñu naan: «Ki def lii, mënul a jóge ca Yàlla, ndaxte toppul ndigalu bésu
noflaay bi.» Ñeneen it di wax ne: «Nan la boroom bàkkaar man a wonee
yii firnde?» Noonu ñu daldi féewaloo ci seen biir. 17 Farisen ya laajaat ka
gumba woon ne ko: «Yaw, loo wax ci moom? Yaw de la ubbil say bët.»

Mu ne leen: «Yonent la.» 18 Yawut ya mënuñu woon a nangu ne, nit ka
dafa gumba woon tey gis léegi, ñu daldi wooluji ay waajuram, 19 laaj leen
ne: «Ndax kii mooy seen doom, ji ngeen ne, gumba judduwaale la? Kon fu
mu jaar, bay gis léegi?» 20 Waajur ya tontu ne: «Xam nanu ne daal, sunu
doom la te dafa judduwaale gumba. 21 Waaye ni mu def léegi bay gis,
xamunu ko, te xamunu it ki ko ubbil ay bëtam. Laajleen ko; magum jëmm
la, te man na tontul boppam.» 22 Ragal Yawut ya nag moo taxoon waajuri
nit ka waxe noonu, ndaxte Yawut ya dañoo mànkoo woon ne, képp ku
seede ne Yeesu mooy Almasi bi, ñu dàq la ca jàngu ba. 23 Looloo tax
waajur ya ne: «Laajleen ko; magum jëmm la.» 24 Farisen ya dellu
woowaat ka gumba woon ne ko: «Waxal sa digganteek Yàlla. Xam nanu
ne, waa joojee boroom bàkkaar la.» 25 Mu tontu ne: «Xawma ndax
boroom bàkkaar la am déet. Li ma xam daal mooy gumba woon naa, te
léegi maa ngi gis.» 26 Ñu laaj ko ne: «Lu mu la def? Nu mu la ubbile say
bët?» 27 Mu ne leen: «Wax naa leen ko ba noppi, waaye dégluwuleen ma.
Lu ngeen bëgg ci ma di ko wax, di waxaat? Xanaa dangeen a bëgg a nekk
yéen itam ay taalibeem?» 28 Ci kaw loolu ñu daldi ko saaga ne ko: «Yaw
yaay taalibeem. Nun, taalibey Musaa lanu. 29 Xam nanu ne, Yàlla wax na
ak Musaa; waaye kii, xamunu sax fu mu jóge.» 30 Waa ja ne leen: «Loolu
de, doy na waar! Xamuleen fu mu jóge, te moo ubbi samay bët! 31 Xam
nanu ne, Yàlla du déglu boroom bàkkaar. Waaye nag, dina déglu ki koy
ragal tey def coobareem. 32 Bi àddina sosoo ba tey, musuñoo dégg nit ku
ubbi bëti gumbag judduwaale. 33 Kon nit kookee nag, bu jógewul woon ca
Yàlla, du man a def dara.» 34 Ñu tontu ko ne: «Yaw, ci biir bàkkaar nga
juddoo, ba noppi di nu jàngal?» Noonu ñu dàq ko ca jàngu ba. 35 Yeesu
daldi yég ne, dàq nañu nit ka. Bi mu dajeek moom, mu ne ko: «Ndax gëm
nga Doomu nit ki?» 36 Waa ja ne ko: «Wax ma mooy kan, Sang bi, ba ma
man koo gëm.» 37 Yeesu ne ko: «Gis nga ko ba noppi, te mooy kiy wax
ak yaw.» 38 Waa ja ne: «Boroom bi, gëm naa la.» Noonu mu jaamu
Yeesu. 39 Yeesu ne ko: «Àttee ma tax a ñëw àddina, ngir ñi gumba gis,
ñiy gis gumba.» 40 Bi Farisen ya nekkoon ak moom déggee loolu, ñu ne
ko: «Xanaa kon nun it danoo gumba?» 41 Yeesu tontu leen ne: «Bu ngeen

gumba woon, dungeen am bàkkaar, waaye fi ak yéena ngi naan: “Nu ngi
gis,” ci bàkkaar ngeen di dëkk.

10

1 «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, ku jaar feneen fu dul ci buntu gétt
gi, kooku sàcc la, saay-saay la. 2 Waaye ki jaar ci bunt bi, mooy sàmmu
xar yi. 3 Wottukat bi dina ko ubbil bunt bi, xar yiy dégg baatam. Xar yi mu
moom nag, bu ci nekk dina la woo ci sa tur, ba noppi nga topp ko ci biti. 4
Sàmm bi, bu génnee yi mu moom yépp, dina leen jiitu, ñu topp ko, ndaxte
xam nañu baatam. 5 Waaye duñu topp jaambur; dañu koy daw, ndaxte
miinuñu baatam.» 6 Yeesu misaaloon na leen loolu, waaye xamuñu lu mu
leen doon wax. 7 Noonu Yeesu newaat: «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy
wax, man maay buntu gétt gi. 8 Ñi ma fi jiitu ñépp ay sàcc lañu, ak ay
saay-saay; waaye xar yi dégluwuñu leen. 9 Man maay bunt bi; ku jaar ci
man, dinga mucc, dinga man a dugg ak a génn, dinga am it mbooy goo
man a fore. 10 Sàcc bi moom, day sàccsi rekk, di rey ak a yàq. Man
damaa ñëw, ngir nit ñi am dund, ba nekk ci naataange. 11 «Man maay
sàmm bu baax bi. Sàmm bu baax bi day joxe bakkanam ngir ay xaram. 12
Ki dul sàmm bi tey liggéeyal xaalis rekk waaye moomul xar yi, bu séenee
bukki, day daw, bàyyi fa xar ya. Bu ko defee bukki ba dal ca coggal ja,
jàpp ca, tasaare ya ca des. 13 Booba surga day daw, ndaxte xaalis rekk
lay liggéeyal, faalewul xar ya. 14 10:14-15 «Man maay sàmm bu baax bi.
Ni ma xame Baay bi te Baay bi xame ma ni, noonu laa xame samay xar, te
ñoom it ni lañu ma xame. Te it kat dinaa joxe sama bakkan ngir xar yi. 15
10:14-15 «Man maay sàmm bu baax bi. Ni ma xame Baay bi te Baay bi
xame ma ni, noonu laa xame samay xar, te ñoom it ni lañu ma xame. Te it
kat dinaa joxe sama bakkan ngir xar yi. 16 Am naa yeneen xar yu bokkul
ci gétt gii. War naa leen a indi, ñoom it, te dinañu déglu sama baat. Benn
coggal ay am ak benn sàmm. 17 Baay bi bëgg na ma, ndaxte damay joxe
sama bakkan ngir jëlaat ko. 18 Kenn du ko jële ci man; maa koy joxe ci
sama coobarey bopp. Am naa it sañ-sañu joxe ko te am naa sañ-sañu
jëlaat ko. Loolu la ma sama Baay sant.» 19 Kàddu yooyee ñoo

féewalewaat Yawut yi. 20 Ñu bare ca ñoom naan: «Dafa ànd ak rab! Dafa
dof! Lu tax ngeen koy déglu?» 21 Waaye ñeneen naan: «Nit ku am ay rab
du waxe nii. Ndax rab man na ubbi bëti gumba?» 22 Am bés ñu doon
màggal ca Yerusalem Bés ba ñu sellale woon kër Yàlla ga; ci jamonoy
sedd la woon. 23 Yeesoo nga woon ca kër Yàlla ga, di doxantu ca biir
Werandaa bu Suleymaan. 24 Yawut ya wër ko ne ko: «Kañ nga nuy dindi
ci kumpa? Boo dee Almasi bi, wax ko mu leer.» 25 Yeesu tontu leen ne:
«Wax naa leen ko ba noppi, waaye gëmuleen. Jëf yi may def ci sama turu
Baay ñoo may seede. 26 Waaye gëmuleen ndaxte bokkuleen ci samay xar.
27 Samay xar dinañu dégg sama baat; xam naa leen te ñu ngi may topp.
28 Dama leen di jox dund gu dul jeex; duñu sànku mukk, te kenn du leen
jële ci sama loxo. 29 Baay bi ma leen jox, moo gën a màgg lépp, te kenn
mënul a jële dara ci loxob Baay bi. 30 Man ak Baay bi benn lanu.» 31
Yawut ya daldi foraat ay xeer, bëgg koo sànni, ngir rey ko. 32 Noonu
Yeesu ne leen: «Def naa ci seen kanam jëf yu baax yu bare ci ndigalu Baay
bi. Ban ci jëf yooyu moo tax ba ngeen bëgg maa sànni ay doj?» 33 Yawut
ya ne ko: «Jëf ju baax taxul nu bëgg laa sànniy xeer, waaye dangay suufeel
turu Yàlla; yaw, nit rekk nga, ba noppi di def sa bopp Yàlla!» 34 Yeesu
tontu ne: «Bind nañu ci seen téereb yoon ne: “Yàlla nee na: Ay yàlla
ngeen.” 35 Yàlla wooye na “ay yàlla” ñi mu yónnee kàddoom, te xam
nanu ne, kenn mënul a randal waxi Yàlla. 36 Kon nu ngeen man a waxe ne,
damay suufeel turu Yàlla ndax li ma ne Doomam laa, man mi Yàlla tànn,
yónni ma ci àddina? 37 Su ma deful sama jëfi Baay, buleen ma gëm; 38
waaye su ma ko defee, bu ngeen ma gëmul sax, gëmleen boog samay jëf,
ngir ngeen xam te nangu ne, maa ngi nekk ci Baay bi te Baay bi nekk na ci
man.» 39 Ñu di ko wut a jàppaat, waaye mu bàyyi leen fa, dem. 40 Yeesu
génn, jàllaat dexu Yurdan, toog fa Yaxya daan sóobe ci ndox bu jëkk. 41
Nit ñu bare ñëw ci moom, te naan: «Yaxya deful benn kéemaan, waaye li
mu wax ci kii yépp, dëgg la.» 42 Noonu ñu bare gëm ko.

11

1 Amoon na benn waay bu woppoon, ñu koy wax Lasaar. Ma nga

dëkkoon Betani, moom ak Maryaama ak Màrt, mi mu bokkaloon ndey ak
baay. 2 Maryaama mooy jigéen jiy sottiji latkoloñ ci tànki Boroom bi,
fompe ko kawaram. Moom la càmmiñam Lasaar woppoon. 3 Ñaari
jigéeni Lasaar yónnee ca Yeesu ne ko: «Boroom bi, sa xarit wopp na.» 4
Bi Yeesu déggee xebaar boobu, mu ne: «Lasaar de, woppam jooju du ko
mujje; day wone ndamu Yàlla, tey màggal Doomu Yàlla ji.» 5 Yeesu
soppoon na Màrt ak Maryaama ak Lasaar. 6 Bi mu yégee nag ne, Lasaar
wopp na, mu toogaat yeneen ñaari fan ca bérab, ba mu nekkoon. 7
Gannaaw loolu mu ne taalibe ya: «Nanu dellu Yude.» 8 Taalibe ya tontu ko
ne: «Kilifa gi, yàggul dara waa Yude doon nañu la wut a rey ak i xeer, nga
di fa dellu?» 9 Yeesu ne leen: «Xanaa du bëccëg fukki waxtook ñaar la?
Kuy dox bëccëg, du fakkastalu, ndaxte day gis leeru àddina si. 10 Waaye
kuy dox guddi, dina fakkastalu, ndaxte leer nekkul ci moom.» 11 Yeesu
wax loolu, teg ca ne: «Sunu xarit Lasaar nelaw na, waaye maa ngi dem
yee ko.» 12 Taalibe ya tontu ne: «Boroom bi, bu nelawee kay, kon dina
wér.» 13 Yeesu dafa bëggoon a wax ne, Lasaar dee na, waaye taalibe yi
dañoo xalaatoon ne, mbiri nelaw rekk lay wax. 14 Ci kaw loolu Yeesu
wax ci lu leer ne: «Lasaar dee na. 15 Bég naa ngir yéen ndax li ma fa
nekkul, ngir seen ngëm gën a dëgër. Waaye nanu ko seeti.» 16 Noonu
Tomaa, ki turam di tekki «Séex bi,» daldi ne yeneen taalibe ya: «Nanu dem
nun itam, deeyandoo ak moom!» 17 Bi Yeesu agsee, mu fekk ne, bi ñu
dencee Lasaar ak léegi, mat na ñeenti fan. 18 Betani ma nga woon ca wetu
Yerusalem, diggante bi matul woon sax ñetti kilomet. 19 Yawut yu bare
ñëwoon nañu kër Màrt ak Maryaama, ngir dëfël leen ci seen deewu
càmmiñ. 20 Bi Yeesu ñëwee, Màrt yég ko, dem di dajeek moom; fekk
booba Maryaamaa nga toogoon ca kër ga. 21 Màrt ne Yeesu: «Boroom bi,
boo fi nekkoon de, sama càmmiñ li du dee. 22 Waaye xam naa ne, fii nu
tollu sax, loo ñaan Yàlla, mu may la ko.» 23 Yeesu ne ko: «Sa càmmiñ
dina dekki.» 24 Màrt tontu ko ne: «Xam naa ne, dina jóg bésu ndekkite la,
keroog bés bu mujj ba.» 25 Yeesu ne ko: «Man maay ndekkite li, maay
dund gi. Ku ma gëm, boo deeyee it, dinga dund. 26 Rax-ca-dolli kuy dund
te gëm ma, doo dee mukk. Ndax gëm nga loolu?» 27 Mu tontu ko ne:

«Waaw Boroom bi. Gëm naa ne, yaay Almasi bi, di Doomu Yàlla, ji war a
ñëw àddina.» **28** Bi Màrt waxee loolu, mu daldi dem woowi Maryaama ne
ko ci pett: «Kilifa gaa ngi fi; mi ngi lay laaj.» **29** Bi Maryaama déggee
loolu, mu daldi jóg, gaawantoo dem ca Yeesu. **30** Te fekk duggagul woon
ca dëkk ba, waaye ma nga woon ba tey ca bérab, ba mu daje woon ak
Màrt. **31** Noonu Yawut, ya nekkoon ca kër ga di dëfël Maryaama, gis ko
mu ne bërét génn, ñu daldi koy topp, defe ne, day jooyi ca bàmmeel ba. **32**
Bi Maryaama agsee nag ca Yeesu, ba gis ko, mu daanu ciy tànkam ne ko:
«Boroom bi, boo fi nekkoon, sama càmmiñ du dee.» **33** Yeesu gis ne, mi
ngi jooy te Yawut yi ànd ak moom itam ñu ngi jooy. Mu daldi jàq, am
naqar wu réy. **34** Mu ne leen: «Fu ngeen ko denc?» Ñu tontu ko ne: «Kaay
gis, Sang bi.» **35** Yeesu jooy. **36** Noonu nag, Yawut ya ne: «Gis ngeen ni
mu ko bëgge woon!» **37** Waaye am na ca ñoom ñu doon wax naan:
«Moom mi ubbi bëti gumba gi, ndax mënul woon a fexe ba Lasaar du
dee?» **38** Yeesu dellu am naqar wu réy, daldi dem ca bàmmeel ba. Pax la
mu ñu yett ci doj, ube ko xeer. **39** Yeesu ne: «Dindileen xeer wi!» Màrt,
jigéenu ku dee ki ne ko: «Boroom bi, dina xasaw xunn fii mu nekk, ndaxte
am na ci bàmmeel bi ñeenti fan.» **40** Yeesu ne ko: «Ndax waxuma la ne,
boo gëmee, dinga gis ndamu Yàlla?» **41** Ñu daldi dindi xeer wa. Yeesu
xool ci kaw, ne jàkk asamaan, ñaan Yàlla ne: «Baay, sant naa la ci li nga
ma déglu ba noppi. **42** Xam naa ne, doo jóg ci di ma déglu, waaye dama
koy wax, ngir nit ñi ma wër gëm ne, yaa ma yónni.» **43** Bi mu waxee
loolu, Yeesu woote ak baat bu dëgër ne: «Lasaar, ñëwal ci biti!» **44** Néew
bi daldi génn, ñu gis càngaay, li ñu takke woon tànk yi ak loxo yi, ak
kaala, gi ñu muure woon kanam gi. Yeesu ne leen: «Tekkileen ko, bàyyi
ko mu dem.» **45** Yawut yu bare ca ña ñëwoon kër Maryaama te gis li
Yeesu defoon, daldi koy gëm. **46** Waaye amoon na it ñu demoon ci
Farisen ya, nettali leen la Yeesu defoon. **47** Farisen ya ak saraxalekat yu
mag ya woo kureelu àttekat ya ne: «Nit kii kat, kéemaan yi muy def a ngi
bëgg a bare. Lu nuy def nag? **48** Ndaxte su nu ko bàyyee mu jàppoo nii,
ñépp dinañu ko gëm, te kilifay Room yi dinañu ñëw, daaneel sunu kër
Yàlla gi, tas sunu réew!» **49** Amoon na ca ñoom ku ñuy wax Kayif te mu
nekkoon saraxalekat bu mag ba at mooma; mu ne leen: «Xamuleen ci mbir

mi dara. 50 Xanaa xamuleen ne, kenn nit rekk dee ngir ñépp, mooy li gën
ci yéen? Bu ko defee réew mi du tas.» 51 Loolu Kayif waxu ko woon ci
sagoom, waaye li mu nekkoon saraxalekat bu mag ba at mooma, moo tax
Yàlla xiirtal ko mu ne, Yeesu dina dee ngir réew mi. 52 Du woon rekk
ngir xeet woowu, waaye ngir itam doomi Yàlla, yi tasaaroo yépp, dajaloo
nekk benn. 53 Keroog la njiiti Yawut ya dogu ci rey Yeesu. 54 Taxoon na
ba Yeesu dootul doxantu ci biir Yawut ya. Noonu mu dem ca gox bu jege
màndiŋ ma, ca dëkku Efrayim. Foofa nag la toog ak ay taalibeem. 55
Bésu Jéggi ba, di màggalu Yawut ya, mu ngi doon jubsi, ba ñu bare ca
waa àll ba di dem Yerusalem balaa booba, ngir sanguji set. 56 Ñu ngi doon
wut Yeesu tey waxante ca kër Yàlla ga naan: «Lu ngeen ci xam? Ndax
dina ñëw ci màggal gi walla déet?» 57 Saraxalekat yu mag ya ak Farisen
ya daldi santaane ne, bu kenn xamee fu Yeesu nekk, mu yégle ko, ngir ñu
man koo jàpp.

12

1 Juróom benni fan laata màggalu bésub Jéggi ba, Yeesu dem na Betani,
dëkku Lasaar, mi mu dekkal. 2 Foofa ñu defaral ko fa reer. Màrt moo ko
doon séddale, te Lasaar bokkoon na ca gan ña. 3 Noonu Maryaama daldi
jël liibaru latkoloñ ju raxul ju ñuy wax nàrd, tey jar lu baree-bare. Mu sotti
ko ci tànki Yeesu, ba noppi fomp ko ak kawaram. Xetu latkoloñ gi gilli ci
kër gi yépp. 4 Kenn ca taalibey Yeesu ya, muy Yudaa Iskariyo, mi ko nar
a wor, daldi ne: 5 «Lu tax jaayewuñu latkoloñ jii peyu atum lëmm, jox ko
miskin yi?» 6 Waaye bi muy wax loolu, xalaatul woon miskin yi, ndaxte
sàcc la woon; moo yoroon boyetu xaalis bi, te daan ci sàkk. 7 Waaye
Yeesu ne ko: «Bàyyi ko! Jekkoon na mu denc ko ngir bés bu ñu may suul.
8 Miskin yaa ngi ak yéen bés bu nekk, waaye dungeen ma gis ba fàww.» 9
Bi ñu yégee ne, Yeesoo nga fa, mbooloom Yawut mu bare daldi dem
Betani. Yeesu rekk yóbbuwu leen fa woon, waaye dañoo bëggoon a
gisaale Lasaar, mi Yeesu dekkaloon. 10 Saraxalekat yu mag ya dogu ci
ne, dañuy reyaale Lasaar, 11 ndaxte moo waral Yawut yu bare dëddu
leen, gëm Yeesu. 12 Ca ëllëg sa mbooloo mu bare, ma ñëwoon ca

màggalu bésub Jéggi ba, yég ne Yeesoo ngi jëmsi Yerusalem. 13 Ñu daldi
jël cari garab, génn di ko teeru. Ñuy xaacu naan:«Osaana!Yaw miy ñëw ci
turu Boroom bi,ku barkeel nga!Na Yàlla barkeel buuru Israyil!» 14 Yeesu
wut cumbur, war ko; ndaxte Mbind mi nee na: 15 «Buleen ragal, waa
Siyon.Gis ngeen, seen buur a ngi ñëw,war mbaam mu ndaw.» 16 Yooyu
yépp, taalibe ya xamuñu woon ca saa sa lu muy tekki; waaye gannaaw bi
ndamu Yeesu feeñee, ñu fàttaliku ne, Mbind mi yégle woon na loolu ci
moom, te amal nañu ko. 17 Ña nekkoon ak Yeesu ñépp, bi muy wooyee
Lasaar mu génn ca bàmmeel ba te mu dekkal ko, demoon nañu, nettali la
ñu gis. 18 Looloo tax mbooloo ma teeru ko, ndaxte yégoon nañu firnde
boobu. 19 Farisen yi nag di waxante naan: «Gis ngeen, mënuleen ci dara;
ñépp a ngi koy topp!» 20 Ca mbooloo ma, amoon na ca ay Gereg yu bokk
ca ña ñëwoon Yerusalem ngir jaamu Yàlla diirub màggal ga. 21 Ñëw nañu
ci Filib, mi dëkk Betsayda ci diiwaanu Galile, ne ko: «Sang bi, danoo
bëggoon a gis Yeesu.» 22 Filib dem wax ko Andare; ñu ànd, waxi ko
Yeesu. 23 Mu tontu leen ne: «Waxtu wi ñu war a feeñale ndamu Doomu
nit ki jot na. 24 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, fi ak peppu dugub ji
wadd ci suuf jaarul ci dee, du man a weesu li mu doon: pepp doŋŋ. Waaye
bu deeyee, dina jur pepp yu bare. 25 Ku bëgg bakkanam dina ko ñàkk,
waaye ku ko bañ ci àddina sii, dina ko denc ngir dund gu dul jeex gi. 26
Ku bëgg a doon sama surga, na ma topp. Bu ko defee, fu ma nekk, fa lay
nekk moom itam. Ku may liggéeyal, sama Baay dina ko teral. 27 «Léegi
nag damaa jàq. Lu may war a wax? Mbaa du dama naan: “Baay, musal ma
ci li nar a xew waxtu wiy ñëw?” Déedéet, ñëw naa sax ngir jaar ci waxtu
woowu. 28 Baay, màggalal sa tur!» Noonu ñu dégg baat bu jóge asamaan
naan: «Màggal naa ko ba noppi, te dinaa ko màggalaat.» 29 Mbooloo ma
fa teewoon te dégg baat ba daldi ne: «Dënnu la woon!» Ñeneen naan:
«Malaakaa doon wax ak moom.» 30 Waaye Yeesu ne leen: «Taxuma baat
boobu jolli, waaye yéena tax. 31 Àtteb àddina si jot na: léegi ñu dàq
malaaka mu bon, mi jiite àddina si. 32 Te man, bu ñu ma yékkatee, ma
tiim suuf, dinaa wootal nit ñépp ci man.» 33 Ci baat yooyu la doon misaale
ni mu war a faatoo. 34 Mbooloo ma tontu ko ne: «Jàng nanu ci sunu téereb

yoon ne, Almasi bi dina sax ba fàww. Kon yaw, nan nga man a waxe ne,
“Doomu nit ki dina yékkatiku?” Kuy Doomu nit kooku?» 35 Yeesu ne
leen: «Leer gi dootul yàgg ak yéen. Doxleen, ci bi ngeen dee am leer, ngir
lëndëm bañ leen a bett. Ndaxte kuy dox ci lëndëm doo xam foo jëm. 36
Kon ci bi ngeen dee am leer gi, gëmleen ko, ngir ngeen doon doomi leer.»
Bi mu waxee loolu ba noppi, Yeesu dafa dem, nëbbatuji leen. 37 Firnde yi
mu leen won yépp taxul ñu gëm ko, 38 ngir li yonent Yàlla Esayi waxoon
am:«Boroom bi, ana ku gëm sunu waare?Kan la Boroom bi won
dooleem?» 39 Mënuñu woon a gëm, ndaxte Esayi dafa waxaat ne: 40
«Yàlla dafa gumbaal seeni bët,def ba ñu dëgër bopp,ngir seeni bët bañ a
gis,seen xel bañ a xam,ñu bañ a woññiku ci manngir ma wéral leen.» 41
Esayi dafa wax loolu, ndaxte gisoon na ndamu Yeesu te mi ngi doon wax
ci ay mbiram. 42 Fekk na ci biir njiit yi sax, ñu bare gëmoon nañu Yeesu,
waaye Farisen yee tax fésaluñu ko, ndaxte dañoo ragaloon, ñu dàq leen ca
jàngu ba. 43 Ngërëmu nit a leen gënaloon ngërëmu Yàlla. 44 Yeesu yégle
ne: «Ku ma gëm, gëmuloo ma waaye gëm nga ki ma yónni. 45 Ku ma gis,
gis nga ki ma yónni. 46 Ni ag leer laa wàcce ci àddina, ngir ku ma gëm du
des ci lëndëm. 47 Ku dégg samay wax te toppu leen, du man maa koy
daan, ndaxte wàccuma ngir daan àddina, waaye damaa ñëw ngir musal ko.
48 Ku ma beddeeku te nanguwul samay wax, dina fekk fii li koy daan:
sama njàngalee koy daan keroog bés bu mujj ba. 49 Ndaxte waxuma ci
sama coobare, waaye Baay bi ma yónni ci boppam, moo ma sant li ma war
a wax ak li ma war a jàngale. 50 Te xam naa ne, li muy santaane day joxe
dund gu dul jeex. Kon li ma wax, dama koy wax, ni ma ko Baay bi sante.»

13

1 Laata màggalu bésu Jéggi ba la woon. Yeesu xamoon na ne, waxtu wi
mu war a génne àddina, dem ca wetu Baay ba, jot na. Ku bëgg ñoñam yi
nekk ci àddina la, te bëgg na leen ba fa mbëggeel man a yem. 2 Yeesu ak
taalibe yaa ngi doon reer. Fekk na booba Seytaane xiirtal Yudaa, doomu
Simoŋ Iskariyo, ngir mu wori Yeesu. 3 Yeesu xamoon na ne, Yàlla joxoon
na ko sañ-sañ ci lépp, xam it ne, ca Yàlla la jóge te ca moom lay

delluwaat. 4 Mu daldi jóge ca reer ba, summi mbubbam, daldi jël ab
sarbet, laxas ko ci ndiggam. 5 Noonu mu sotti ndox ci ab këll, daldi
tàmbali di raxas tànki taalibe ya, di leen fomp ak sarbet, ba mu
laxasaayoo. 6 Bi mu agsee ba ca Simoŋ Piyeer, kooku ne ko: «Boroom bi,
ndax yaw dangaa nar a raxas samay tànk?» 7 Yeesu tontu ko ne: «Xamoo
fii mu nekk li may def, waaye dinga ko xami.» 8 Piyeer ne ko: «Déedéet,
duma nangu mukk nga raxas samay tànk.» Yeesu ne ko: «Su ma la
raxasul, doo bokk ak man dara.» 9 Simoŋ Piyeer ne ko: «Kon nag Boroom
bi, bul yem rekk ci tànk yi, waaye raxasaaleel loxo yi ak bopp bi!» 10
Yeesu ne ko: «Ku sangu ba noppi, soxlaatul a raxas lu dul ay tànkam,
ndaxte set na wecc. Yéen nag set ngeen, waaye du ñépp!» 11 Fekk Yeesu
xamoon na ki ko nar a wor, looloo tax mu ne: «Setuleen yéen ñépp.» 12 Bi
mu leen raxasalee seeni tànk ba noppi, Yeesu dafa solaat mbubbam, dellu
toogaat ne leen: «Ndax xam ngeen li ma leen defal? 13 Yéen a ngi may
wooye "Kilifa gi" ak "Boroom bi," te wax ngeen dëgg, moom laa. 14 Kon
bu fekkee ne man miy Boroom bi tey Kilifa gi, maa leen raxasal seeni
tànk, yéen itam war ngeen di raxasalante seeni tànk. 15 Bàyyil naa leen fi
royukaay, ngir ngeen di jëf, nii ma jëfeek yéen. 16 Ci dëgg-dëgg maa ngi
leen koy wax, jaam gënul a màgg sangam, mbaa ndaw, ki ko yónni. 17
Gannaaw xam ngeen loolu, bu ngeen doxalee noonu, dingeen bég. 18
«Yéen ñépp taxuleen may wax; xam naa ñi ma tànn. Waaye li Mbind mi
wax, fàww mu am, bi ñu naan: "Ki lekk sama dugub wéq na ma." 19 Maa
ngi leen koy wax ci teel, bala looloo ñëw, ngir bu ñëwee, ngeen gëm ne,
Maay ki nekk. 20 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, ku nangu kenn ci
ñi may yónni, nangu nga ma, man itam; te ku ma nangu, nangu nga ki ma
yónni.» 21 Bi Yeesu waxee loolu ba noppi, mu jàq, biral ne: «Ci
dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, kenn ci yéen dina ma wor.» 22 Taalibe
yi di xoolante, te xamuñu kan lay wax. 23 Ka Yeesu bëggoon te mu
bokkoon ca taalibe ya, ma nga sóonu woon ca kaw Yeesu. 24 Kooku la
Simoŋ Piyeer liyaar, ngir mu laaj Yeesu ki ko taxoon di wax. 25 Taalibe
ba daldi walbatiku ca Yeesu, laaj ko ne: «Boroom bi, kooku kan la?» 26
Yeesu ne ko: «Dinaa capp dogu mburu ci ndab li; ki ma koy jox, kooku

la.» Noonu Yeesu jël dogu mburu, capp ko ca ndab la, daldi koy jox
Yudaa, doomu Simoŋ Iskariyo. 27 Naka la Yudaa jël dog wa, Seytaane
dugg ci moom. Yeesu ne ko: «Gaawantul ci li ngay def!» 28 Amul kenn ca
ña fa toogoon ku xam lu tax mu wax ko loolu. 29 Waaye gannaaw Yudaa
moo yoroon boyetu xaalis bi, am ñu xalaat ne, Yeesu dafa koo wax, mu
dem jëndi li war ci màggal gi, walla mu ne ko mu dem sarax miskin yi. 30
Yudaa nag jël dogu mburu ma, daldi génn ca saa sa. Booba guddi woon
na. 31 Bi Yudaa génnee, Yeesu ne: «Léegi nag ndamu Doomu nit ki feeñ
na, te ndamu Yàlla feeñ na itam ci moom. 32 Te bu ma feeñalee ndamu
Yàlla, Yàlla itam ci teewaayam dina feeñal ndamu Doomu nit ki, te dina
ko def léegi. 33 Samay soppe, sama nekk ak yéen dootul yàgg. Dingeen
may seet, waaye maa ngi leen di wax léegi li ma waxoon Yawut ya: fa ma
jëm, dungeen fa man a dem. 34 Maa ngi leen di jox ndigal lu bees:
bëgganteleen. Nangeen di bëggante ni ma leen bëgge. 35 Ni ñuy xame ne
samay taalibe ngeen, mooy ngeen bëggante.» 36 Simoŋ Piyeer laaj ko ne:
«Boroom bi, foo jëm?» Yeesu ne ko: «Fa ma jëm, mënuloo ma faa topp
léegi, waaye dinga ma toppi ca kanam.» 37 Piyeer ne ko: «Boroom bi, lu
tax mënuma laa topp léegi? Àttan naa joxe sama bakkan ngir yaw!» 38
Yeesu ne ko: «Àttan ngaa joxe sa bakkan ngir man? Ci dëgg-dëgg maa ngi
la koy wax, bala ginaar a sab, dinga ma weddi ñetti yoon.

14

1 «Buleen jàq. Gëmleen Yàlla te gëm ma. 2 Am na néeg yu bare ca sama
kër Baay, bu dul woon noonu, ma wax leen ko, ndaxte maa ngi dem
defaral leen fa ngeen di dëkk. 3 Te su ma leen defaralee bérab booba ba
noppi, dinaa dellusi, yóbbaale leen, ba fu ma nekk, ngeen nekk fa, yéen
itam. 4 Te fa ma jëm, xam ngeen yoon wi.» 5 Tomaa ne ko: «Boroom bi,
xamunu fa nga jëm. Kon nan lanuy man a xame yoon wi?» 6 Yeesu ne ko:
«Man maay yoon wi, maay dëgg te dund it man la. Kenn du ñëw ci Baay
bi te jaarul ci man. 7 Ndegam xam ngeen ma, dingeen xam itam sama
Baay. Lu weesu tey, xam ngeen ko te gis ngeen ko.» 8 Filib ne ko:
«Boroom bi, won nu Baay bi; loolu doy na nu.» 9 Yeesu tontu ko ne: «Ni

ma yàggeek yéen te ba tey Filib, xamuloo ma? Ku ma gis, gis nga Baay bi.
Kon nag nan ngay man a laaje naan: “Won nu Baay bi”? **10** Xamuloo ne
maa ngi nekk ci Baay bi te Baay baa ngi ci man? Kàddu yi ma leen di wax
jógewuñu ci man, waaye Baay bi nekk ci man mooy matal ay jëfam. **11**
Gëmleen li ma leen wax ne, maa ngi ci Baay bi te Baay baa ngi ci man;
walla boog, gëmleen ndax jëf yi. **12** Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax:
képp ku ma gëm dina def, moom itam, jëf yi may def. Dina def sax yu gën
a màgg, ndaxte maa ngi dem ci Baay bi. **13** Te it lu ngeen ñaan ci sama tur
dinaa ko def, ngir Doom ji feeñal ndamu Baay bi. **14** Lu ngeen ñaan ci
sama tur, maa koy def. **15** «Bu ngeen ma bëggee, dingeen topp sama
ndigal. **16** Te dinaa ñaan Baay bi, mu jox leen beneen Dimbalikat, buy
nekk ak yéen ba abadan. **17** Kooku mooy Xelu Yàlla, mi yor dëgg. Àddina
du ko man a nangu, ndaxte gisu ko te xamu ko. Yéen xam ngeen ko,
ndaxte mi ngi dëkk ak yéen te dina nekk ci yéen. **18** Duma leen bàyyi
ngeen wéet. Dinaa dellusi ci yéen. **19** Des na tuuti ci kanam, àddina du ma
gisati; waaye yéen dingeen ma gis. Dinaa dund, moo tax yéen itam dingeen
dund. **20** Bu keroogee, dingeen xam nag ne, nekk naa ci sama Baay, yéen
it nekk ngeen ci man, te maa ngi nekk ci yéen. **21** Ki ma bëgg, mooy kiy
nangu samay ndigal te di ko topp. Ku ma bëgg, Baay bi bëgg la, te man
dinaa la bëgg, di la feeñu.» **22** Yudaa --du Yudaa Iskariyo de, beneen la
woon — ne ko: «Boroom bi, lu xew, ba nga nar noo feeñu nun rekk, te
doo feeñu àddina sépp?» **23** Yeesu tontu ko ne: «Ku ma bëgg dina sàmm
sama kàddu. Sama Baay dina ko bëgg te nun dinanu ñëw ci moom, te
dëkk ci moom. **24** Ku ma bëggul doo sàmm sama kàddu. Li may wax nag,
jógewul ci man, waaye mi ngi soqikoo ci ki ma yónni. **25** «Lii dama leen
koy wax ci bi may nekk ak yéen. **26** Waaye Dimbalikat, bi leen Baay bi di
yónnee ci sama tur, muy Xelam mu Sell, dina leen jàngal lépp, di leen
fàttali li ma leen waxoon lépp. **27** Jàmm laa leen bàyyeel, sama jàmm laa
leen jox, jàmm ju àddina mënul a joxe. Buleen jàq, buleen tiit. **28** «Dégg
ngeen li ma leen wax: “Dinaa dem, waaye dinaa dellusi ci yéen.” Bu ngeen
ma bëggoon, dingeen bég ci li may dem ca Baay ba, ndaxte Baay bee ma
gën a màgg. **29** Wax naa leen ko nag léegi, bala looloo ñëw, ngir bu waxtu
wa agsee, ngeen gëm. **30** Lu weesu tey duma amati jotu waxtaan ak yéen,

ndaxte malaaka mu bon mi jiite àddina saa ngi ñëw. Kooku manalu ma
dara. 31 Waaye àddina si war na xam ne, bëgg naa Baay bi te ni ma ko
Baay bi sante, ni laay jëfe. Jógleen, nu dem!

15

1 «Man maay garab gu wóor gi, te sama Baay mooy beykat bi. 2 Car bu
soqikoo ci man te meññul, dina ko dog, sànni. Waaye car bu ci meññ, dina
ko tenqi, ngir mu gën a meññ. 3 Yéen nag, Baay bi setal na leen jaarale ko
ci kàddu gi ma leen wax, ni beykat di tenqee garabam. 4 Saxleen ci man;
ma sax, man itam, ci yéen. Ni car mënul a ame ay doom, bu saxul ci garab,
noonu itam dungeen man a meññ li may jëfe ci yéen, bu ngeen saxul ci
man. 5 «Man maay garab gi; yéen yéenay car yi. Ki sax ci man te ma sax
ci moom, dina meññ, ndaxte bu ngeen saxul ci man, dungeen man dara. 6
Ku saxul ci man dinañu ko sànni ci biti, mu mel ni car bu ñu dagg, ba mu
wow. Car yu wow nag, dañu leen di buub, sànni ci safara, ñu lakk. 7 Bu
ngeen saxee ci man te saxal samay wax ci seen xol, lu ngeen ñaan mu
nangu. 8 Liy feeñal sama ndamu Baay moo di, ngeen di gën a meññ tey
wone noonu ne, samay taalibe ngeen. 9 «Ni ma Baay bi bëggee, noonu
itam laa leen bëgge. Saxleen ci mbëggeel googu ma am ci yéen. 10 Bu
ngeen toppee samay ndigal, dingeen sax ci sama mbëggeel, ni ma toppe
sama ndigali Baay, ba tax ma sax ci mbëggeelam. 11 Wax naa leen loolu,
ngir ngeen bokk ci sama mbég, te seen bos mat sëkk. 12 Sama ndigal
mooy ngeen bëggante, ni ma leen bëgge. 13 Genn mbëggeel mënul a
weesu joxe sa bakkan ngir say xarit. 14 Samay xarit ngeen, ci kaw ngeen
def li ma santaane. 15 Dootuma leen wooye jaam, ndaxte jaam du xam li
sangam di def. Xarit laa leen wooye, ndaxte xamal naa leen li ma jële lépp
ci sama Baay. 16 Du yéen yéena ma tànn, waaye man maa leen tànn, sas
leen ngeen dem, meññ meññeef gu sax, ngir Baay bi def lu ngeen ko ñaan
ci sama tur. 17 Li may santaane nag, mooy ngeen bëggante. 18 «Bu leen
àddina bañee, xamleen ne, man lañu jëkk a bañ. 19 Ñi bokk ci ñoom lañu
bëgg. Bu ngeen bokkoon ci ñoom, dinañu leen bëgg, ni ñu bëgge seeni
ñoñ. Waaye bokkuleen ci àddina, ndaxte maa leen tànn, ber leen. Looloo

tax ñu bañ leen. 20 Fàttalikuleen li ma leen wax: “Jaam gënul a màgg
sangam.” Bu ñu ma sonalee, dinañu leen sonal yéen itam. Bu ñu toppee
sama wax, dinañu topp seen wax yéen itam. 21 Waaye loolu lépp dinañu
leen ko def ndax man, ndaxte xamuñu ki ma yónni. 22 Su ma ñëwul woon,
ne leen dara, duñu am bàkkaar. Waaye léegi amuñu lay ngir seeni bàkkaar.
23 Ku ma bañ, bañ nga itam sama Baay. 24 Su ma deful woon ci seen biir
jëf yu kenn deful, kon duñu am bàkkaar. Waaye léegi nag gis nañu samay
jëf te teewul ñu bañ nu, man ak sama Baay. 25 Waaye loolu am na ngir
kàddu gi am, kàddu gii ñu bind ci seen yoon: “Bañ nañu ma ci dara.” 26
«Dimbalikat bi dina ñëw, mooy Xel mi jóge ci Baay bi tey yor dëgg gi.
Dina jóge ci Baay bi, ma yebal ko ci yéen. Moom nag, moo may seedeeli.
27 Te yéen itam dingeen seede samay mbir, ndaxte yéena nekkoon ak man
ca njàlbéen ga.

16

1 «Loolu dama leen koo wax ngir seen ngëm bañ a wàññiku. 2 Dinañu
leen dàq ca jàngu ya, te dinañu dem ba jamono joo xam ne ñi leen di rey
dañuy xalaat ne, ñu ngi màggal turu Yàlla. 3 Dinañu agsi foofu, ndaxte
xamuñu Baay bi te xamuñu ma. 4 Loolu nag, wax naa leen ko, ngir bu
waxtu wi jotee ngeen fàttaliku ne, yégal naa leen ko. «Waxuma leen ko ca
njàlbéen ga, ndaxte maa ngi nekkoon ak yéen. 5 «Léegi nag maa ngi dem
ca ka ma yónni, te kenn ci yéen laaju ma fi ma jëm. 6 Seen xol dafa jeex
ndax li ma leen wax. 7 Moona de, ci sama wàll, dëgg laa leen di wax. Li
gën ci yéen mooy ma dem, ndaxte su dul loolu, Dimbalikat bi du ñëw ci
yéen; waaye su ma demee, dinaa leen ko yónnee. 8 Te bu dikkee, dina yey
niti àddina ci lu jëm ci seen bàkkaar, ci lu jëm ci sama njubte ak ci lu jëm
ci àtte ba. 9 Ci mbiri seen bàkkaar, dina leen yey ci li ñu ma gëmul. 10 Ci
mbiri sama njubte, dina leen yey ndaxte maa ngi dem ci Baay bi te
dungeen ma gisati. 11 Ci mbiri àtte ba, dina leen yey ndaxte àtte nañu
malaaka mu bon mi jiite àddina si, ba daan ko. 12 «Li ma leen war a wax
bare na, waaye dungeen ko man a dékku. 13 Bu Xelum Yàlla mi yor dëgg
gi dikkee nag, dina leen gindi ci lépp li jëm ci yoonu dëgg, ndaxte du wax

ci coobarey boppam, waaye lu ko Baay bi wax, mu jottali leen ko. Dina
leen yégal mbir yu ñëwagul. 14 Dina ma màggal, ndaxte lu mu leen wax,
ci man la ko jële. 15 Lépp lu Baay bi am, maa ko moom. Looloo tax ma
ne leen, lu mu leen jottali, ci man la ko jële. 16 «Ci kanam tuuti dungeen
ma gisati. Bu ñu ci tegee ab diir, ngeen gisaat ma.» 17 Loolu Yeesu wax,
tax na ba am ca taalibe ya, ñu waxante ne: «Lu muy wax nii: "Ci kanam
tuuti dungeen ma gisati; bu ñu ci tegee ab diir, ngeen gisaat ma," ak naan:
"Ndaxte maa ngi dem ca Baay ba"?» 18 Ñu ne: « "Teg cab diir," lu muy
tekki? Xamunu li muy bëgg a wax.» 19 Yeesu gis ne, am na lu ñu ko bëgg
a laaj, mu ne leen: «Dama ne: "Ca kanam tuuti, dungeen ma gis, te bu ñu
ca tegee ab diir, ngeen gisaat ma." Ndax loolu ngeen di laajante ci seen
biir? 20 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, dingeen jooy xàcc, waaye
àddina dina bég; dingeen jàq, waaye seen njàqare dina soppaliku bànneex.
21 Jigéen ju nekk ci mat, dafay jàq, ndaxte waxtu wi mu war a jur jot na.
Waaye bu doom ji juddoo, dina fàtte coonoom ndaxte day bég ci li doom ji
gane àddina. 22 Noonu nag ngeen di jàqe, yéen itam. Waaye dinaa leen
gisaat, seeni xol sedd, te seen mbég moomu, kenn du ko man a dindi. 23
Bés boobu dootuleen ma laaj dara. Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax,
Baay bi dina leen may lu ngeen ko ñaan ci sama tur. 24 Ba léegi
ñaanaguleen dara ci sama tur. Ñaanleen, mu nangu. Bu ko defee seen
mbég mat sëkk. 25 «Loolu lépp, dama leen koo wax ci ay misaal. Jamono
dina ñëw, ju ma dootul wax ak yéen ci ay misaal, waaye ju ma leen dee
wax lu leer ci Baay bi. 26 Bu keroogee dingeen ñaan ci sama tur.
Neewuma dinaa leen ñaanal Baay bi, 27 ndaxte Baay bi ci boppam bëgg
na leen. Bëgg na leen ndaxte bëgg ngeen ma, te gëm ngeen ne, ci Yàlla laa
jóge. 28 Jóge naa ca Baay bi, ñëw àddina. Léegi maa ngi génn àddina,
fekki Baay bi.» 29 Taalibe yi ne ko: «Léegi yaa ngi wax lu leer te
misaaloo! 30 Léegi gis nanu ne, xam nga lépp, te soxlawul kenn di la laaj
dara. Looloo tax nu xam ne, yaa ngi jóge ci Yàlla.» 31 Yeesu ne leen:
«Ndax gëm ngeen léegi? 32 Waxtu waa ngi ñëw te agsi na ba noppi,
dingeen tasaaroo, ku nekk ñibbi, ma des man rekk. 33 Waaye nag déedéet,
wéetuma, ndaxte Baay baa ngi may wéttali. Dama leen wax loolu, ngir
ngeen am jàmm ci man. Dingeen am nattu ci àddina, waaye takkleen fit yi;

noot naa àddina.»

17

1 Bi mu waxee loolu ba noppi, Yeesu dafa xool ci kaw, ne jàkk asamaan,
ñaan Yàlla ne: «Baay, waxtu wi tax ma ñëw ci àddina agsi na. Feeñalal
ndamu Doom ji, ngir moom itam mu man a feeñal sa ndam. 2 Ndaxte jox
nga ko sañ-sañ ci bépp mbindeef, ngir mu may dund gu dul jeex gi ñi nga
ko dénk. 3 Dund gu dul jeex gi nag, mooy ñu xam la, yaw jenn Yàlla ju
wóor ji am, te ñu xam it ki nga yónni, muy Yeesu Kirist. 4 Wone naa sa
ndam ci àddina, ndax li ma matal liggéey, bi nga ma santoon. 5 Léegi nag
Baay, ci sa teewaay, feeñalal ci man ndam, li ma amoon ci sa wet, laata
àddina di sosu. 6 «Xamal naa sa tur nit, ñi nga tànne ci àddina te dénk ma
leen. Bokkoon nañu ci yaw, nga dénk ma leen, te sàmm nañu sa kàddu. 7
Xam nañu léegi ne, loo ma joxaan, ci yaw la jóge, 8 ndaxte xamal naa leen
kàddu yi nga ma jox, te nangu nañu ko. Wóor na leen ne, ci yaw laa jóge,
te gëm nañu ne yaa ma yónni. 9 Ñoom laay ñaanal. Ñaanaluma waa
àddina, waaye maa ngi ñaanal ñi nga ma dénk, ndaxte ci yaw lañu bokk.
10 Lu ma am, yaa ko moom, te loo am, maa ko moom; te ñoom ñoo
feeñal sama ndam. 11 Nekkatuma ci àddina, waaye ñoom ñu ngi ci; man,
ci yaw laa jëm. Baay bu sell bi, sàmm leen ci sa dooley tur woowu nga ma
jox, ngir ñu nekk benn, ni nu nekke benn, man ak yaw. 12 Bi ma nekkee ak
ñoom, daan naa leen sàmm ci sa dooley tur, tur wi nga ma jox. Wottu naa
leen, ba kenn ci ñoom sànkuwul, lu dul kiy aji réer ji, ngir li Mbind mi
waxoon am. 13 «Waaye léegi maa ngi jëmsi ci yaw, te maa ngi wax nii ci
bi may nekk àddina, ngir ñu fees ak sama mbég. 14 Jottali naa leen sa
kàddu, te àddina bañ leen, ndax li ñu mel ni man, bañ a bokk ci àddina
soosu. 15 Ñaanuma nga jële leen àddina, waaye nga yiir leen ci Ibliis. 16
Dañoo mel ni man; bokkuñu ci àddina. 17 Samp leen ci dëgg, ngir ñu sell.
Sa kàddu mooy dëgg. 18 Ni nga ma yónnee àddina, noonu laa leen yónnee
ci nit ñi. 19 Sellal naa sama bopp ngir ñoom, ngir ñu sampu ci dëgg te sell.
20 «Ñaanaluma leen ñoom rekk, waaye itam ñi may gëm ëllëg ndax seen
wax. 21 Damay ñaan ngir ñépp doon benn. Baay, na ñooñu nekk benn ci

nun, ni nga nekke ci man te ma nekke ko ci yaw. Nañu ànd, ba àddina gëm
ne, yaa ma yónni. 22 Boole naa leen ci ndam, li nga ma sol, ngir ñu
àndandoo, ni nu ànde man ak yaw. 23 Man ci ñoom, yaw it ci man, ngir ñu
gën a ànd, nekk benn, ba àddina xam ne yaa ma yónni, xam ne bëgg nga
leen, ni nga ma bëgge. 24 «Baay, bëgg naa, ñi nga ma dénk nekk ak man
fa ma jëm, ngir ñu gis sama ndam, li nga ma sol, ndaxte bëgg nga ma,
laata àddina di sosu. 25 «Baay, yaw ku jub ki, waa àddina xamuñu la,
waaye man xam naa la, te ñii xam nañu ne, yaa ma yónni. 26 Xamal naa
leen sa tur te dinaa ko gën a xamle, ngir mbëggeel, gi nga am ci man, nekk
ci ñoom, te man it ma nekk ci ñoom.»

18

1 Bi mu waxee noonu ba noppi, Yeesu jóge fa ak i taalibeem, jàll xuru
Sedoron, dugg cib tool. 2 Yudaa mi ko naroon a wor xamoon na it bérab
ba, ndaxte Yeesu daan na fa dem ak ay taalibeem. 3 Yudaa daldi fa dem,
yóbbaale mbooloom xarekat ak ay alkaati yu ko saraxalekat yu mag ya ak
Farisen ya jox. Ñu yor ay jum ak ay làmp ak it gànnaay. 4 Noonu Yeesu,
mi xamoon li ko waroon a dal lépp, jubsi leen ne leen: «Ku ngeen di seet?»
5 Ñu ne ko: «Yeesum Nasaret.» Yeesu ne: «Man la.» Fekk Yudaa mi ko
nar a wor a nga ànd ak ñoom. 6 Bi leen Yeesu nee: «Man la,» ñu daldi
dellu gannaaw, ba daanu. 7 Yeesu laajaat leen ne: «Ku ngeen di seet?» Ñu
ne ko: «Yeesum Nasaret.» 8 Mu ne leen: «Wax naa leen ne, man la. Bu
fekkee ne nag man ngeen di seet, bàyyileen ñii ma àndal, ñu dem.» 9
Noonu la baat boobu mu waxoon ame: «Baay, kenn sànkuwul ci ñi nga ma
dénk.» 10 Bi Yeesu waxee loolu ba noppi, Simoŋ Piyeer bocci jaasi, ji mu
yoroon, daldi dóor surgab saraxalekat bu mag ba, noppu ndeyjooram
dagg. Surga boobu mi ngi tuddoon Malkus. 11 Waaye Yeesu ne Piyeer:
«Roofal jaasi ji ci mbaram. Ndax warumaa naan kaasu naqar, bi ma Baay
bi sédd?» 12 Mbooloom xarekat ya ak seen kilifa ak alkaatiy Yawut ya
jàpp Yeesu, daldi yeew, 13 jëkk koo yóbbu ca Anas, ndaxte Anas mooy
gorob Kayif, mi doon saraxalekat bu mag ba at mooma. 14 Kayif moo
digaloon Yawut ya ne: «Li gën moo di kenn rekk dee, ngir mbooloo mi

mucc.» 15 Bi ñuy yóbbu Yeesu, Simoŋ Piyeer ak keneen ca taalibe ya
toppoon nañu ko. Keneen kooku nag, xamante na ak saraxalekat bu mag
ba, moo waral mu duggaaleek Yeesu ca biir kër kilifa ga. 16 Waaye
Piyeer, moom, des ca buntu kër ga. Noonu taalibe boobu xamante woon
ak saraxalekat bu mag ba génn, wax ak jigéen, ja doon wottu buntu kër ga,
fexe Piyeer dugg ci biir. 17 Mbindaan mi doon wottu bunt bi ne Piyeer:
«Mbaa yaw it bokkuloo ci taalibey waa ji?» Mu ne ko: «Déedéet,
bokkuma ci.» 18 Booba dafa seddoon, ba surga ya ak alkaati ya boyal ab
taal, di ca jaaru. Piyeer itam taxaw, di jaaru ak ñoom. 19 Saraxalekat bu
mag ba daldi laaj Yeesu ci lu jëm ci taalibeem yi ak ci njàngaleem mi. 20
Yeesu tontu ko ne: «Ci mbooloo laa doon waxe. Ci kër Yàlla ga ak ci ay
jàngu, fa Yawut yépp di daje, laa mas di jàngalee. Musumaa wax dara di
ko nëbb. 21 Lu tax nga may laaj? Laajal ñi doon déglu li ma leen wax.
Ñoom xam nañu li ma doon wax.» 22 Bi Yeesu waxee loolu, kenn ci
alkaati yi nekkoon ci wetam daldi koy pes ne ko: «Ndax nii ngay tontoo
saraxalekat bu mag bi?» 23 Yeesu tontu ko ne: «Su ma waxee lu jaaduwul,
wone ko; waaye su ma waxee lu jub, lu tax nga may dóor?» 24 Anas daldi
koy yebal ca Kayif, saraxalekat bu mag ba, ñu yeew ko ba tey. 25 Fekk na
booba Simoŋ Piyeer, moom, ma nga taxaw di jaaru rekk. Ñu laaj ko ne:
«Mbaa yaw it bokkuloo ci taalibey waa ji?» Waaye Piyeer weddi ko ne:
«Déedéet, bokkuma ci.» 26 Kenn ci surgay saraxalekat bu mag ba, di
mbokku ka Piyeer coroon noppam, ne Piyeer: «Xanaa du yaw laa gisoon
ak moom ca tool ba?» 27 Waaye Piyeer dellu weddi ko. Noonu ginaar
daldi sab. 28 Bi loolu wéyee ñu jële Yeesu ca Kayif, yóbbu ko ca kër
boroom réew ma. Ci waxtuw njël la woon. Waaye Yawut ya yéeguñu ca
taaxum kaw ma. Dañoo bañoon a taq sobe, ngir man a lekk ca ñamu
màggalu Jéggi ba. 29 Looloo tax Pilaat boroom réew ma génn, dajeek
ñoom. Mu laaj leen ne: «Lu ngeen di jiiñ waa jii?» 30 Ñu tontu ko ne: «Bu
deful woon lu bon, duñu la ko jébbalsi.» 31 Pilaat ne leen: «Jël-leen ko,
yéen, te àtte ko ci seen yoon.» Yawut yi ne ko: «Yoon mayu nu, nu àtte nit,
teg ko dee.» 32 Noonu la kàddug Yeesu gi ame, ci li mu misaaloon ni mu
war a faatoo. 33 Gannaaw loolu Pilaat duggaat ca taaxum kaw ma, woo
Yeesu ne ko: «Ndax yaa di buuru Yawut yi?» 34 Yeesu tontu ko ne:

«Ndax yaa ko xalaat, wax ko, am dañu la koo xelal ci man?» **35** Pilaat ne
ko: «Mbaa xalaatoo ne, man Yawut laa? Sa xeet ak saraxalekat yu mag yi
ñoo ma la jébbal. Lan nga def?» **36** Yeesu tontu: «Sama kilifteef nekkul ci
àddina. Bu sama kilifteef nekkoon àddina, sama surga yi dinañu xeex, ngir
bañ ñu jébbal ma Yawut yi. Waaye sama kilifteef nekkul àddina.» **37**
Pilaat ne ko: «Kon yaw buur nga?» Yeesu tontu ko: «Wax nga ko; buur
laa. Lii moo tax ma juddu, ñëw àddina: ngir wax dëgg gi. Ku bokk ci dëgg
dina nangu li ma wax.» **38** Pilaat laaj ko ne: «Luy dëgg?» Bi mu waxee
loolu ba noppi, Pilaat daldi génnaat, jëm ca Yawut ya ne leen: «Gisuma ci
moom genn tooñ. **39** Seen aada laaj na, ma bàyyil leen kenn, saa su ñuy
def màggalu bésu Jéggi bi. Xanaa ma bàyyil leen “buuru Yawut yi?”» **40**
Noonu ñu daldi yuuxuwaat: «Déedéet, waxunu kii; Barabas lanu wax!»
Fekk Barabas moomu taskatu réew la woon.

19

1 Noonu Pilaat joxe ndigal, ñu dóor Yeesu ay yar. **2** Xarekat ya ràbb
kaalag dég, teg ko ci boppu Yeesu, solal ko mbubbum xarekat mu xonq
curr. **3** Ñu di ko jegeñsi, di ko pes, naan ko: «Nuyu nanu la, yaw buuru
Yawut yi!» **4** Pilaat génnaat ne leen: «Gis ngeen, maa ngi leen koy indil ci
biti, ngir ngeen xam ne, waa jii, gisuma ci moom genn tooñ.» **5** Yeesu nag
génn, tegoo mbubbum xarekat mu xonq mi ak kaalag dég gi. Pilaat it ne
leen: «Waa jaa ngii!» **6** Waaye bi ñu ko gisee, saraxalekat yu mag ya ak
alkaati ya di yuuxoo naan: «Daaj ko ci bant! Daaj ko ci bant, ba mu dee!»
Pilaat ne leen: «Jël-leen ko, yéen, daaj ko ci bant, ndaxte gisuma ci moom
genn tooñ.» **7** Yawut yi tontu ko ne: «Am nanu aw yoon, te ci yoon
woowu, war na dee ndaxte teg na boppam Doomu Yàlla.» **8** Bi Pilaat
déggee wax jooju, dafa gën a tiit, **9** dugg ca taax ma, daldi ne Yeesu: «Foo
jóge?» Waaye Yeesu tontuwu ko. **10** Pilaat ne ko: «Man ngay bañ a
waxal? Xanaa xamuloo ne, am naa sañ-sañu bàyyi la, te am naa itam
sañ-sañu daaj la ci bant?» **11** Yeesu tontu ko ne: «Amuloo benn sañ-sañ ci
man su dul bi la Yàlla jox. Looloo tax ba ki ma jébbal ci say loxo am na
bàkkaar, bi gën a réy.» **12** Booba nag la Pilaat doon fexee bàyyi Yeesu.

Waaye Yawut ya di yuuxoo naan: «Boo bàyyee kii, doo xaritu buur bi
Sesaar. Nit ku teg boppam buur, noonub Sesaar la!» **13** Bi Pilaat déggee
loolu, mu daldi génne Yeesu ca biti, dem toog ca jalub àttekaay ba, ca fu
ñuy wax Bérabu doj ya. Ci làkku yawut ñu naan ko Gabata. **14** Ca bés ba
ñuy waajal màggalu Jéggi ba la woon, ca weti digg-bëccëg. Pilaat ne
Yawut ya: «Seen buur a ngii!» **15** Waaye ñuy yuuxoo naan: «Na dee! Na
dee! Daaj ko ci bant!» Pilaat ne leen: «Ndax seen buur bi, dama koo war a
daaj ci bant?» Saraxalekat yu mag ya ne ko: «Amunu benn buur bu dul
Sesaar!» **16** Noonu Pilaat jébbal leen Yeesu, ngir ñu daaj ko ci bant. Bi
leen ko Pilaat jébbalee, ñu jël ko, yóbbu. **17** Yeesu ci boppam gàddu bant
ba, génn ngir dem ca fa ñuy wax Bérabu kaaŋu bopp; ñu koy wooye
Golgota ci làkku yawut. **18** Foofa la xarekat ya daaje Yeesu ca bant ba. Ci
noonu it ñu daajaale ñaari nit ci wetam, mu nekk ca digg ba. **19** Pilaat
santaane itam ñu bind, teg ko ca kaw bant, ba ñu ko daajoon. Mbind ma lii
la wax: «Kii mooy Yeesum Nasaret, buuru Yawut yi.» **20** Mbind mooma,
Yawut yu bare jàng nañu ko, ndaxte fa ñu daajoon Yeesu ca bant ba jege
woon na dëkk ba, te mbind ma ci làkku yawut la woon, ci làkku waa
Room ak ci gereg. **21** Noonu saraxalekat yu mag yu Yawut ya ne Pilaat:
«Bul bind: "Buuru Yawut," bindal rekk: "Kii moo ne mooy buuru Yawut
yi."» **22** Pilaat tontu leen ne: «Xas naa koo bind, du deñ.» **23** Xarekat ya,
bi ñu daajee Yeesu ca bant ba, ba noppi dañoo jël ay yéreem, séddale ko
ñeenti cér, ku nekk benn. Jël nañu it mbubbam bu ñu ràbb ca kaw ba ci
suuf te amul benn ñaw. **24** Xarekat ya di waxante naan: «Mbubb mi, bunu
ko xotti, waaye nanu ko tegoo ay bant, ngir xam ku koy moom.» Noonu la
Mbind mi waroon a ame, bi mu naan:«Séddoo nañu samay yére,tegoo ay
bant sama mbubb.» Loolu nag la xarekat ya def. **25** Ca wetu bant, ba ñu
daajoon Yeesu, yaayam a nga fa taxawoon, moom ak doomu ndeyam ju
jigéen, Maryaama jabari Këlópas, ak Maryaama mi dëkk Magdala. **26** Bi
Yeesu gisee yaayam taxaw ci wetu taalibe, bi mu bëggoon, mu ne ko:
«Soxna si, sa doom a ngi,» **27** neeti taalibe ba: «Sa yaay a ngi nii.» Booba
la ko taalibe ba yóbbu këram, yor ko. **28** Bi loolu wéyee gannaaw Yeesu
xam na ne, lépp mat na léegi, mu ne nag, ngir amal Mbind mi: «Damaa
mar.» **29** Amoon na foofa gutt bu fees ak bineegar. Noonu ñu jël sagar,

tooyal ko ca, takk ko ci bantu garab gu ñuy wax isob, teg ko ci gémmiñu
Yeesu. 30 Bi Yeesu muucoo bineegar bi, mu ne: «Lépp mat na!» Noonu
mu sëgg, delloo ruuwam Yàlla. 31 Keroog ba ñu dee waajal bésu noflaay
ba la woon, te Yawut ya bëgguñu néew ya des ca bant ya, ndaxte bésu
noflaay boobu fonkoon nañu ko lool. Ñu ñaan Pilaat, mu dammlu tànki ña
ñu daajoon, te jële leen fa. 32 Noonu xarekat ya dem, damm tànki ku jëkk
ka, teg ca ka ca des, ca ña ñu daajaale woon ak Yeesu. 33 Bi ñu agsee ci
Yeesu, dammuñu ay tànkam, ndaxte gis nañu ne booba faatu na. 34
Waaye kenn ca xarekat ya daldi jël xeej, jam ko ko ci wet, ca saa sa deret
ak ndox di tuuru. 35 Kiy nettali mbir yooyu, da cee teg bëtam, te li muy
wax dëgg la. Moom ci boppam xam na ne, li muy wax dëgg la, ngir yéen
itam ngeen gëm, 36 ndaxte loolu dafa xew ngir Mbind mi am: «Benn
yaxam du damm.» 37 Leneen it Mbind mi wax na ko: «Dinañu gis ki ñu
jamoon.» 38 Gannaaw loolu Yuusufa mi dëkk Arimate ñaan Pilaat ngir
yóbbu néewu Yeesu. Yuusufa taalibe Yeesu la woon ci lu kenn yégul,
ndaxte dafa ragaloon Yawut ya. Pilaat may ko ko. Yuusufa daldi dem,
yóbbu néewu Yeesu. 39 Nikodem itam ñëw, moom mi masoon a seeti
Yeesu guddi. Mu indaale lu war a tollook fanweeri kiloy cuuraay lu ñu
defare ndàbbi miir ak banti aloos. 40 Ñu jël néewu Yeesu, laxas ko ci
càngaay, boole ko ak cuuraay li, ni ko Yawut yi tàmmoo def, bu ñuy
waajal néew. 41 Tool a nga woon ca wetu bérab, ba ñu daajoon Yeesu, te
ca tool booba amoon na fa bàmmeel bu ñu musul a suul kenn. 42 Ca bésu
Waajal la woon, ba Yawut ya doon waajal bésu noflaay ba, te bàmmeel ba
jege woon na. Foofa lañu denc Yeesu.

20

1 Bés ba jiitu ca ayu-bés ga, Maryaamam Magdala jóg ca fajar, dem ca
bàmmeel ba. Bi mu agsee, mu gis ne dindi nañu xeer, wa ñu ko ube woon.
2 Mu daw, dem ca Simoŋ Piyeer ak ca beneen taalibe ba, maanaam ka
Yeesu bëggoon, ne leen: «Jële nañu néewu Boroom ba ca bàmmeel ba, te
xamunu fu ñu ko yóbbu.» 3 Piyeer ak beneen taalibe ba daw, dem ca
bàmmeel ba. 4 Ñoom ñaar ñépp a ngi doon daw, waaye beneen taalibe ba

raw Piyeer, jëkk ko ca bàmmeel ba. 5 Duggul nag, dafa sëgg, yër, séen
càngaay la ca suuf. 6 Noonu Simoŋ Piyeer, mi ko toppoon, agsi, daldi
dugg. Mu séen càngaay la ci suuf, 7 ak kaala ga muuroon boppu Yeesu.
Waaye kaala googu àndul ak càngaay la; dañu ko laxas, teg ko ci wet. 8
Noonu keneen ka jiitu woon ca bàmmeel ba, duggsi moom itam. Naka la
gis, daldi gëm. 9 Taalibe yi xamaguñu woon Mbind, mi doon wone ne,
Yeesu dafa war a dekki. 10 Noonu taalibe ya dëpp, ñibbi. 11 Maryaama
nag moom, ma nga desoon ca biti, ca wetu bàmmeel ba, di jooy. Bi muy
jooy, mu sëgg, yër ci biir, 12 séen ñaari malaaka yu sol mbubb yu weex,
toog ca bérab, ba ñu dencoon Yeesu; kenn ka féeteek bopp bi, ki ci des ca
tànk ya. 13 Malaaka ya laaj ko ne: «Jigéen ji, looy jooy?» Mu tontu leen
ne: «Dañoo jël sama Boroom, te xawma fu ñu ko yóbbu.» 14 Bi mu
waxee loolu, mu geestu, séen Yeesu mu taxaw, waaye xamul woon ne
moom la. 15 Yeesu laaj ko ne: «Jigéen ji, looy jooy? Kooy seet?» Mu foog
ne boroom tool ba la, ne ko: «Sëriñ bi, bu fekkee yaa ko yóbbu, wax ma
foo ko denc, ma jëli ko.» 16 Noonu Yeesu ne ko: «Maryaama.» Mu
walbatiku, làkk ko ci yawut ne ko: «Ràbbuni!» Ràbbuni mooy tekki «Kilifa
gi.» 17 Yeesu ne ko: «Bu ma téye, ndaxte yéegaguma ca Baay ba. Waaye
demal, ne samay bokk, maa ngi yéeg ca sama Baay biy seen Baay, ca
sama Yàlla jiy seen Yàlla.» 18 Noonu Maryaamam Magdala dem, yégali
ko taalibe ya ne leen: «Gis naa Boroom bi!» Mu daldi leen nettali li mu ko
wax. 19 Bés boobu ca ngoon sa, taalibe yaa nga daje woon ca genn kër,
tëju ca biir ndax ragal Yawut ya. Yeesu ne tëll ci seen biir ne leen: «Na
jàmm wàcc ci yéen!» 20 Mu daldi leen won ay loxoom ak wetam. Bi ñu
gisee Boroom bi, taalibe ya daldi bég lool. 21 Yeesu dellu ne leen: «Na
jàmm wàcc ci yéen! Ni ma Baay bi yónnee, noonu laa leen di yónnee, man
itam.» 22 Bi mu waxee loolu, mu ëf leen ne leen: «Sol naa leen Xelu Yàlla
mu Sell mi. 23 Ñi ngeen di baal seeni bàkkaar, baal nañu leen ba noppi; ñi
ngeen baalul, baaluñu leen.» 24 Fekk na Tomaa, mi bokk ci fukki taalibe yi
ak ñaar, te turam di tekki «Séex bi,» nekku fa woon, bi Yeesu ñëwee. 25
Yeneen taalibe yi ne ko: «Gis nanu Boroom bi!» Waaye mu ne leen: «Su
ma gisul fa ñu daajoon pont ya ci ay loxoom, te defuma ca sama baaraam,
su ma tegul it sama loxo ci wetam, duma ko gëm mukk.» 26 Bi ñu ca

tegee ayu-bés, taalibe Yeesu ya dajewaat ca biir kër ga, Tomaa itam a nga
fa woon. Bunt yépp tëju woon nañu, waaye Yeesu ne tëll ci seen biir ne
leen: «Na jàmm wàcc ci yéen!» 27 Noonu mu ne Tomaa: «Indil sa baaraam
fii te seet sama loxo; indil sa loxo, teg ko ci sama wet. Bàyyil di weddi te
nga gëm.» 28 Tomaa tontu ko ne: «Sama Boroom, sama Yàlla!» 29 Yeesu
ne ko: «Li nga ma gis a tax nga gëm? Ki bég mooy ki gëm te gisu ma!» 30
Yeesu wone na it ci kanamu taalibe ya yeneeni firnde yu ñu nettaliwul ci
téere bii. 31 Waaye li ci nekk, bind nañu ko ngir ngeen gëm ne, Yeesu
mooy Almasi bi, Doomu Yàlla ji, te seen ngëm may leen, ngeen am ci
moom dund.

21

1 Bi ñu ca tegee ab diir, Yeesu feeñuwaat na ay taalibeem ca tefesu dex
gu ñuy wax Tiberyàdd. Nii la deme woon: 2 Taalibey Yeesu yii àndoon
nañu: Simoŋ Piyeer; Tomaa, ki turam di tekki «Séex bi;» Nataneel, mi
dëkk Kana ca diiwaanu Galile; doomi Sebede ak yeneen ñaari taalibe. 3
Simoŋ Piyeer ne leen: «Maa ngi nappi.» Ñu ne ko: «Nun it danuy ànd ak
yaw.» Ñu dugg gaal, daldi dem. Waaye guddi googu jàppuñu dara. 4 Ci
fajar gi Yeesu taxaw ca tefes ga, waaye taalibe yi xàmmiwuñu ko. 5
Yeesu ne leen nag: «Bokk yi, xanaa jàppuleen jën?» Ñu ne ko: «Déedéet.»
6 Mu ne leen: «Sànnileen mbaal mi ci ndeyjooru gaal gi, bu ko defee ngeen
jàpp.» Ñu sànni fa mbaal ma, mu fees ak jën, ba mënuñu ko woon a génne
ndox mi. 7 Taalibe ba Yeesu bëggoon, ne Piyeer: «Boroom bi la!» Bi
Simoŋ Piyeer déggee loolu, dafa woddoo mbubbam, ndaxte dafa
summeeku woon, daldi sóobu ci dex gi. 8 Yeneen taalibe ya xëcc mbaal,
mi fees dell ak jën, jëme ko ca tefes ga, ndaxte gaal ga sorewul woon;
diggante bi waroon na tollook téeméeri meetar. 9 Bi ñu teeree, ñu gis ab
taal, ñu ciy lakk ay jën, teg mburu ca wet ga. 10 Yeesu ne leen: «Indileen
ci jën, yi ngeen jàpp.» 11 Simoŋ Piyeer yéeg ca gaal ga, daldi xëcc mbaal
ma ca tefes ga, mu fees dell ak jën yu mag; matoon na téeméeri jën ak
juróom-fukk ak ñett. Te li muy baree-bare lépp, taxul mbaal ma dog. 12
Yeesu ne leen: «Ñëwleen ndékki.» Kenn ci taalibe yi ñemewu koo laaj ki

mu doon, ndaxte xam nañu ne, Boroom bi la. 13 Yeesu jegeñsi, jël mburu
mi, jox leen, jox leen it jën. 14 Bi Yeesu dekkee ba tey, bii mooy ñetteelu
yoon, bi mu feeñoo ay taalibeem. 15 Bi ñu ndékkee ba noppi, Yeesu ne
Simoŋ Piyeer: «Simoŋ doomu Yowaana, ndax gën nga maa bëgg, ni ma
ñii bëgge?» Mu tontu ko ne: «Aaŋkay, Boroom bi, xam nga ne, bëgg naa
la.» Yeesu ne ko: «Topptool ma sama mbote yi.» 16 Noonu mu waxaat ko
ne: «Simoŋ doomu Yowaana, ndax bëgg nga ma?» Mu ne ko: «Aaŋkay,
Boroom bi, xam nga ne, bëgg naa la.» Yeesu ne ko: «Sàmmal ma sama xar
yi.» 17 Mu neeti ko ñetteel bi yoon: «Simoŋ doomu Yowaana, bëgg nga
maam?» Piyeer am naqar ci li mu ko laaj ñetti yoon: «Ndax bëgg nga ma?»
Mu tontu ko ne: «Boroom bi, xam nga lépp; xam nga ne bëgg naa la.»
Yeesu ne ko: «Topptool ma sama xar yi. 18 Ci dëgg-dëgg Piyeer, maa ngi
la koy wax, bi nga dee ndaw yaa doon takk sa geño, di dem fu la neex.
Waaye boo màggatee, dinga tàllal say loxo, keneen takkal la sa geño,
yóbbu la foo bëggul.» 19 Ci baat yooyu la Yeesu doon misaale nan la
Piyeer war a faatoo ngir jollil ndamu Yàlla. Noonu Yeesu ne ko: «Toppal
ci man!» 20 Piyeer geestu, gis taalibe bi Yeesu bëggoon, di ñëw ci seen
gannaaw. Taalibe boobu mooy ki sóonu woon ca Yeesu, ba ñuy lekk, te
laajoon ko ne: «Boroom bi, kan moo lay wori?» 21 Piyeer gis ko, daldi ne
Yeesu: «Kii nag, Boroom bi, nu muy mujje?» 22 Yeesu ne ko: «Su ma
neexoon mu dund, ba ma dellusi, lu ciy sa yoon? Yaw toppal ci man.» 23
Noonu am, ci bokki taalibe yi, ñu xalaat ne, taalibe boobu du dee. Moona
Yeesu musul ne Piyeer, du dee; waaye li mu wax mooy: «Su ma neexoon
mu dund, ba ma dellusi, lu ciy sa yoon?» 24 Taalibe boobu mooy seede
mbir yooyu, bind leen, te xam nanu ne, li muy wax dëgg la. 25 Yeesu def
na yeneen jëf yu bare. Su ñu ko doon nettali, bind lépp, xalaat naa ne, téere
yi duñu xaj ci àddina.